

I. PROJEKT

Umowa Nr 05491/19/FPK/DDZ z dn. 22.05.2018 r. dotycząca realizacji zadania
pn.

Badania strat wojennych w zakresie zbiorów
artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

*Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa
Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury*

Zespół realizujący projekt:

Aleksandra Siuciak – koordynator projektu

Bartłomiej Butryn

Joanna Czarnowska

Artur Dobry

Justyna Lijka

Łukasz Rzepczyński

Iwona Turzyńska – księgowość

Współpraca – opiekunowie kolekcji: dr Barbara Pospieszna, dr hab. Karol Polejowski, dr Daniel Gosk, Wiesława Połom-Jakubowicz, Monika Czapska, Robert Bartkowski, Ewa Fudzińska, Joanna Jezierska, Adam Juźwiak, Ewa Witkowicz-Pałka

Miejscowość: Malbork

Dnia: 2018-01-30

(pieczęć wnioskodawcy)

MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
00-071 Warszawa ul. Krakowskie Przedmieście 15/17

**Wniosek o dofinansowanie zadania realizowanego
ze środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego
do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego**

BADANIE POLSKICH STRAT WOJENNYCH 2018

Numery identyfikacyjne wnioskodawcy

Nr NIP

Nr REGON

Kod JST wg GUS¹

Miejscowość, data i termin naboru

Miejscowość

Data

Termin

I. Nazwa Programu

II. Nazwa instytucji zarządzającej Programem

Zadanie realizowane w okresie 2-letnim otrzymało dotację w łącznej kwocie **105.470 zł.**

w 2018 r. – **25.300 zł**

w 2019 r. – **80.170 zł**

Główne założenia projektu:

Odtworzenie historii gromadzenia zbiorów artystycznych w zamkach w Malborku i Kwidzynie do 1945 roku, ich rekonstrukcja i digitalizacja w możliwie najpełniejszym zakresie.

Wszystkie działania miały na celu doprowadzenie do zebrania możliwie najpełniejszej bazy obiektów stanowiących trzon przedwojennych kolekcji zamku w Malborku i Kwidzynie. Bazy w pełnym rozumieniu zbioru obiektów, jak i wszelkich dostępnych źródeł archiwalnych oraz przekazów ikonograficznych związanych z tymi obiektami.

Realizacja celów poprzez:

- Badania archiwalne
- Badania w instytucjach krajowych i zagranicznych
- Digitalizację zebranego materiału archiwalnego – stworzenie bazy do przyszłego katalogu strat wojennych
- Organizację konferencji naukowej poruszającej problematykę strat wojennych oraz rozproszonych jakich doznały instytucje kultury w wyniku II wojny światowej – cel: dzielenie się doświadczeniami, wynikami badań nad dziejami kolekcji, pojedynczych obiektów oraz zaproszenie do wzięcia udziału w dyskusji nad stanem badań proveniencyjnych w Polsce i ich metodologii
- Działania edukacyjne
- Promocję (publikacje, strona internetowa, facebook, instagram, prasa)

II. KWERENDY ARCHIWALNE

Kwerendy sondażowe w instytucjach krajowych i zagranicznych

Poszukiwania materiałów archiwalnych dotyczących zbiorów artystycznych lub śladów po ich zaginięciu lub przemieszczeniu. Badania proveniencyjne.

Kwerendy wysłano do 46 instytucji:

18 muzeów w Polsce

(m. in. Muzea Narodowe w Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu, Muzea Archeologiczne)

7 instytucji kościelnych

(m. in. Muzea Diecezjalne i Archiwa Diecezjalne w Pelplinie, Olsztynie)

18 instytucji muzealnych i archiwalnych w Niemczech

(w tym muzea w Lüneburgu, Münster, Norymberdze, archiwa w Berlinie, Bayreuth)

3 archiwów wojskowych

(m. in. Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie)

Otrzymane odpowiedzi:

31 instytucji (kwerendy negatywne, bądź zaproszenie do współpracy)

Brak odpowiedzi:

15 instytucji, głównie z Niemiec

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Malborku

W zasobach Archiwum znajduje się zespół akt dawnego
Zarządu Odbudowy Zamku w Malborku (Schloßbauverwaltung Marienburg),

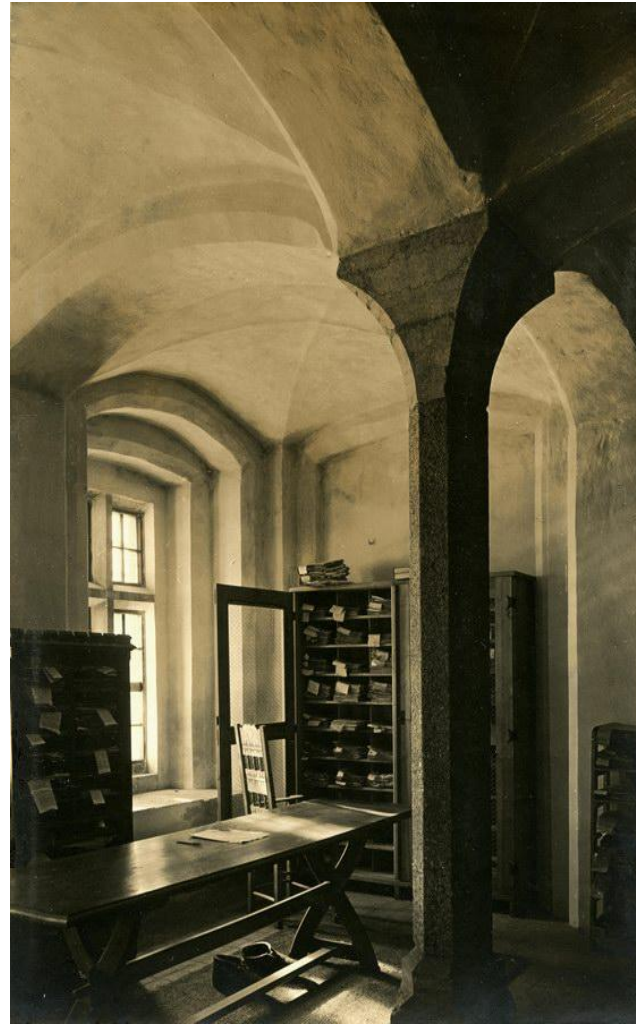
w skład którego wchodzi:

- * Archiwum Zamkowe z lat 1799-1919
- * spisy zbiorów archiwalnych i muzealnych z lat 1842-1939
- * akta dotyczące odbudowy zamku i wyposażania wnętrza z lat 1817 - 1945
- * dzienniki finansowe i rachunkowość kasy zamkowej.

Sygnatura zespołu: 206

W ciągu trwania projektu przejrzano 378 jednostek archiwalnych

Handwritten signature

Inwiefern Inventarvermerktes des Schlosses Marienburg
mitse nach der Kaufverdingung vom 5 ten October 1825
mit dem fortigen Jahre des Schlosses zum Kaufman,
mit Königlichem Bewilligung zu bewerkenden Wiederherstellung
übergeben, dem Schlosser fortan gepflegt, oder späterhin
mit dem Königlichem Hofbaubehaltungspunkte, ange-
schafft sind, unter Berücksichtigung des zu dem Ok-
tagen während des Zeit vom 1. April 1891 (vor dem zu-
vorher vom andern Kaufman, Damm Sallegge über-
nommen ist) bis zum 31. März 1894.

Nr	Benennung der Inventarstücke	Bestand vom Jahre	Nach der Berechnung sind angebracht		
			Belag des Jahres	Nr des Bau- Quanten- Wartens	Datum
	<u>Titel zur Beschreibung des Inventars</u> <u>des Schlosses, Marienburg</u>				
1	Wasser	9			
2	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	2			
3	Wasser Welle mit feinem Kammgarn				
4	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	1			
4	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	2			
5	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	8			
6	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	1			
7	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	9			
8	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	6			
9	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	24,50 m			
10	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	13			
11	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	23,52 m			
12	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	33,50 m			
13	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	2			
14	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	1			
15	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	2			
16	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	3			
17	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	1			
18	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	1			
19	Wasser Welle mit feinem Kammgarn	2			

Inwentarz zamku malborskiego z 1894 roku

1. An <u>Stückverzeichn.</u>									
2. <u>et, Zoologische Sammlung</u> <u>an Pfaffen</u>									
1-3	Abat in nachstehender Kasten alle	3	9						
4	Abgabverleibtes Rind	1							
5	Abgabverleibtes Embryonen in einer Kapsel	2							
6-8	Abgabe von Rindern	3	6						
9-21	Abgabe	13	8	10					
10	Abgabe von nachstehender Kapsel alle	1	1						
11	Abgabe Spiel der Kapsel	9							
12	Abgabe von Spiel der Kapsel	1							
13	Abgabe einer Kapsel von nachstehender Kapsel	1							
14	Abgabe einer Kapsel	1	20						
15	Abgabverleibtes Abgabe	1							
16	Abgabe membrum sicile	1							
b, <u>Sammlung</u>									
17	Abgabe in Kapsel	1	6						
18	Abgabe von Kapsel einer jungen Kapsel	1	15						
19	Abgabe von Kapsel oder Kapsel	7	15						
20	Abgabe einer Kapsel	1	2	6					
21	Abgabe einer Kapsel	1	2	6					
22	Abgabe von Kapsel oder Kapsel	2							
23	Abgabe von Kapsel oder Kapsel	2	6						
24	Abgabe von Kapsel	1							

Spis przedmiotów ofiarowanych do zamku przez majora Pfefferkorna, 1840

Przykładowa karta kwerendy archiwalnej

Nazwa instytucji	Archiwum Państwowe w Malborku
Nazwa zespołu akt	Zarząd Odbudowy Zamku (Schloßbauverwaltung Marienburg)
Sygnatura	206/172
Nazwa jednostki archiwalnej	Korespondencja Steinbrechta z prezydentem rejencji gdańskiej von Heppe, w sprawie odbudowy i wyposażenia zamku

<u>Karta / strona</u>	<u>Zawartość dokumentu</u>
25-27	List Schmida do prezydenta rejencji z 13 V 1888 roku dot. Zakupu witraży z Chełmna
28-29	List z rejencji do kościoła w Chełmnie z 20 V 1888 roku
261-264	List Steinbrechta z 13 VII 1888 roku do prezydenta rejencji dot. kupna i przeniesienia witraży z Chełmna do kościoła zamkowego i wykonania nowych przez witrażownika Hell z Torunia
302	List z ministerstwa z Berlina do prezydenta rejencji z 31 VIII 1888 roku dot. witraży z Chełmna
<u>Nr załącznika</u>	<u>Nazwa załącznika</u>
<u>Uwagi</u>	

Kwerendy wyjazdowe w kraju i za granicą

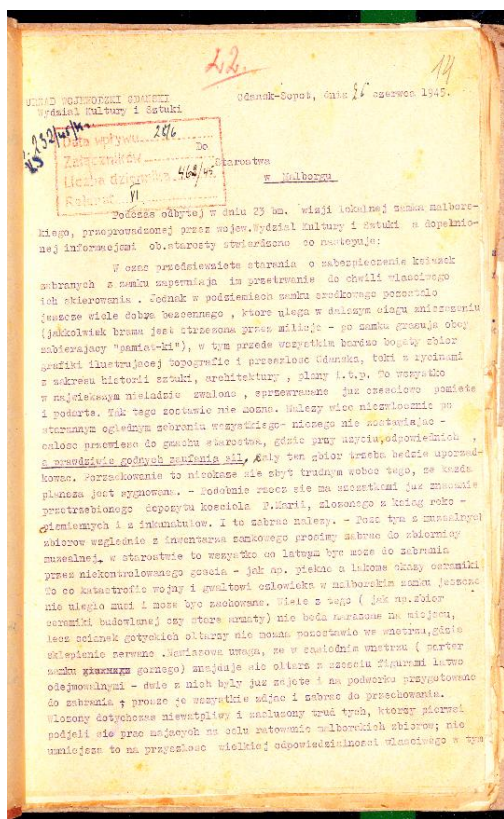
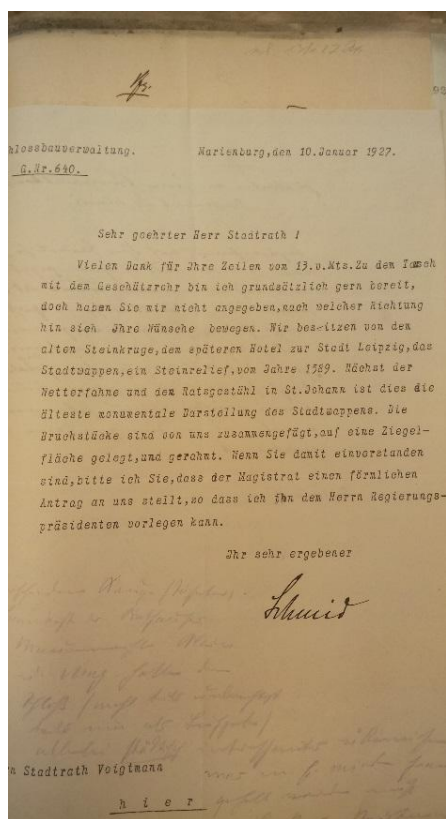
Kwerendy w Polsce:

Archiwa Państwowe w Gdańsku, Toruniu, Poznaniu, Wrocławiu, Warszawie i Krakowie

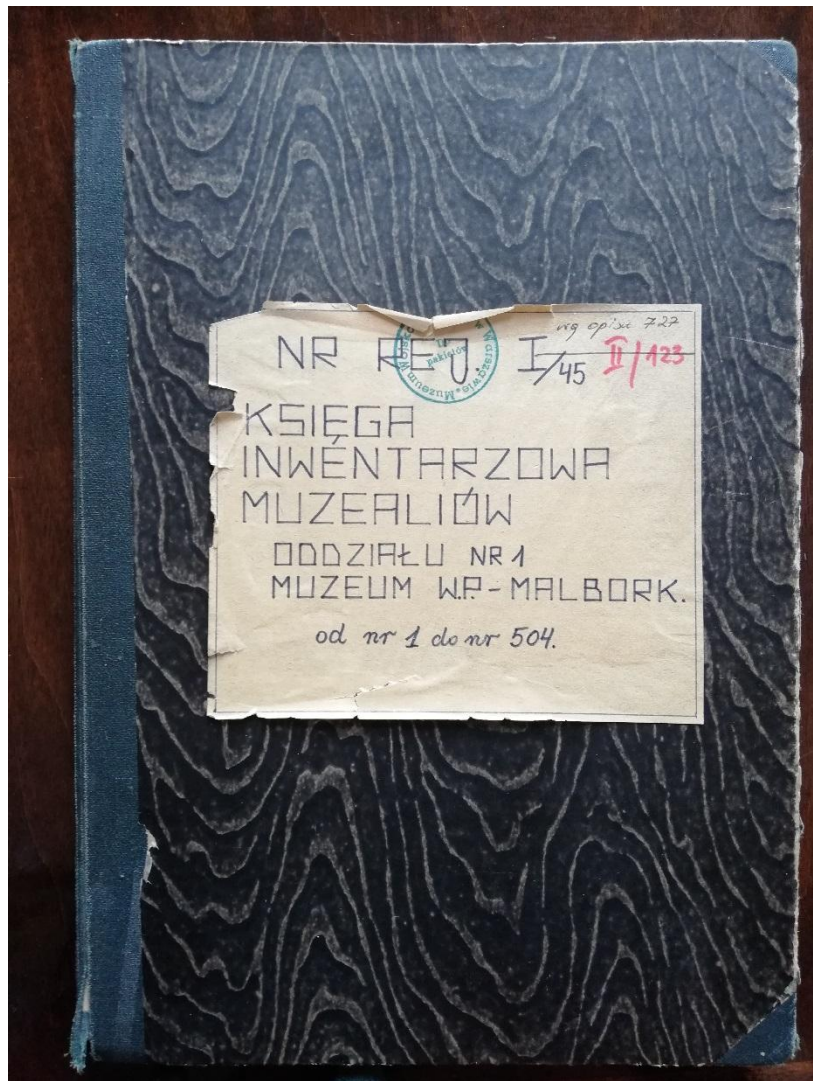
Archiwum Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku

Archiwa Diecezjalne w Olsztynie, Pelplinie

Muzea m. in. Narodowe i Wojska Polskiego w Warszawie, Narodowe we Wrocławiu

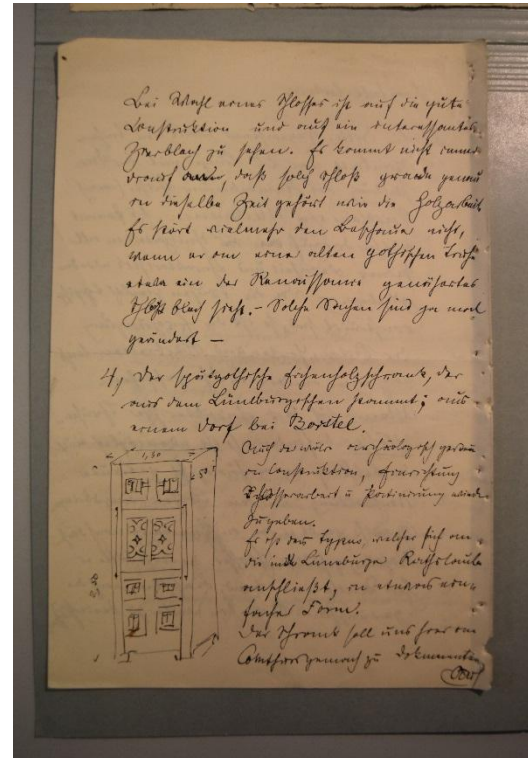
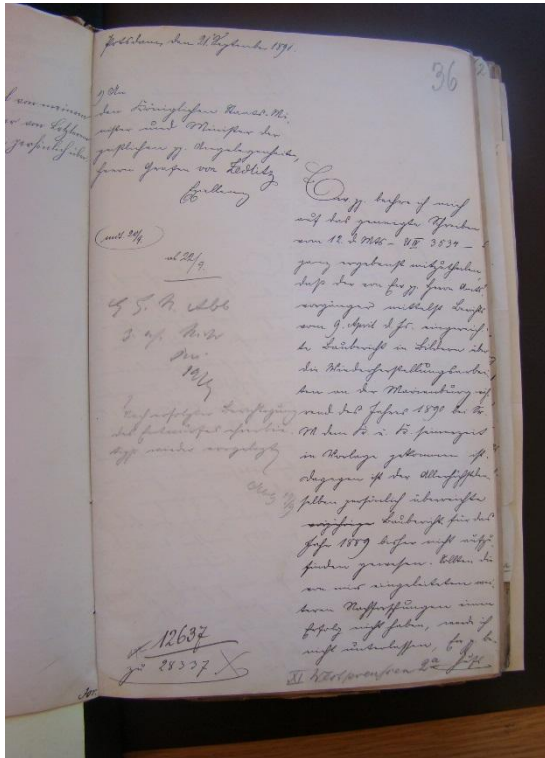
NR PORZ.	CZAS	OPIS PRZEDMIOTU	POCHODZENIE	UWAGI
1	XVII	lufa działka kal. 70mm. dł. całk. 106cm. do zapalenia 84cm. W ogólnym kształcie, kształcie, w ogólnym kształcie, kształcie.	Zamek Malb. sierpień 1946	Zbiory woj. 85 Dokument K.S. Pob. nr. 2
2	XVII	lufa działka kal. 70mm. dł. całk. 106cm. do zapalenia 84cm. W ogólnym kształcie, kształcie, w ogólnym kształcie, kształcie.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 83 Dok. K.S. Pob. nr. 1.
3	XV	lufa działka kal. 100mm. dł. całk. 95cm. do zapalenia 75cm. rozszerzenia się stopniowo ku tyłowi. 3k. w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 86 Dokument K.S.
4	XV	lufa działka kal. 102mm. dł. całk. 132cm. 10 pierścieni oraz 2 kłosa do zawieszania. Nożycy w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 86 Dokument K.S.
5	XVII	lufa działka kal. 85mm. dł. całk. 249cm. do zapalenia 229cm. 13k. w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 86 " "
6	XVII	lufa działka kal. 115mm. całk. 249cm. do zapalenia 227cm. 13k. w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 87 " "
7	XV	Tarcznica (rekin) lufa kal. 105mm i 100mm. dł. całk. 127cm. 10 pierścieni oraz 2 kłosa. 40 lufy w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie, w ogólnym kształcie.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 88 " "
8	XIV	48 kłosa kamennych 35-15cm. średnicy.	Zamek Malb. VI. 1946	Zbiory woj. 88 " "
9	XVII	6 kłosa żelaznych ± 16cm. średnicy.	Zamek Malb. VI. 1946	" "
10	XVIII-XIX	Grunt pusty z odrostami; średnica ok. 26cm.	Zamek Malb. VI. 1946	" "

Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

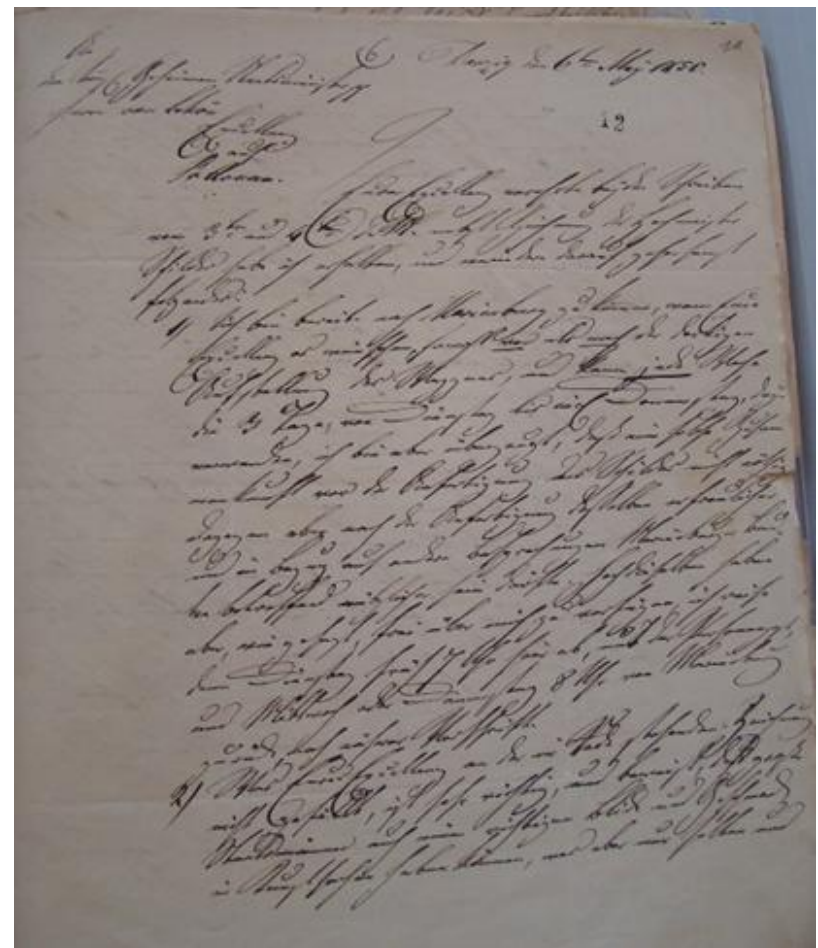
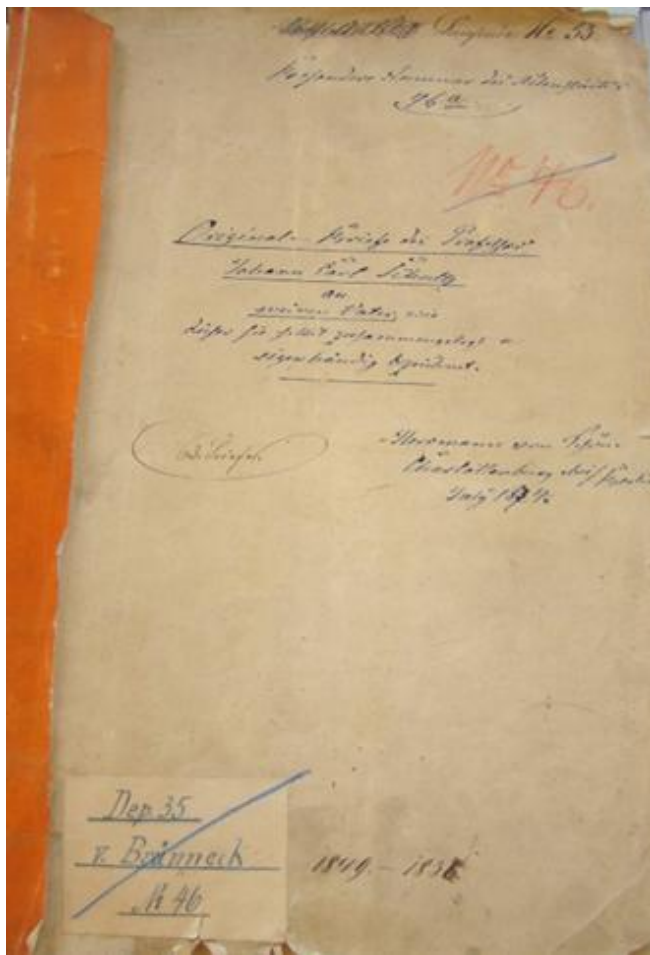

Kwerendy za granicą:

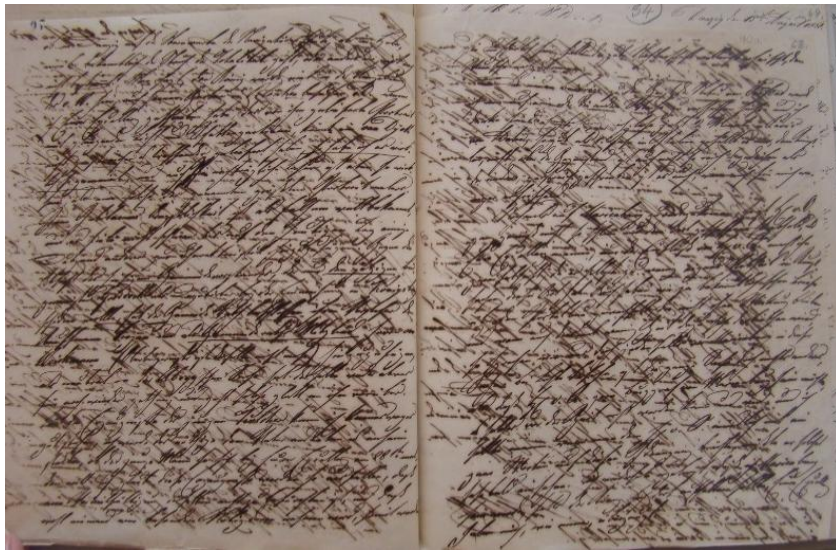
Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie
Bundesarchiv w Bayreuth
Museum für Kunst und Gewerbe w Hamburgu

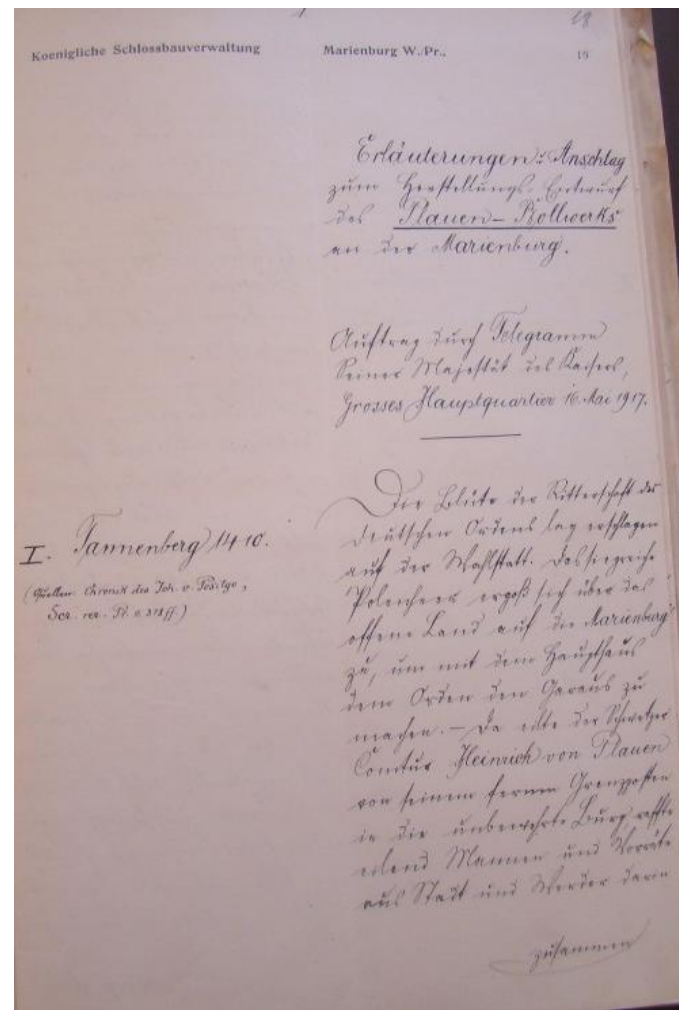
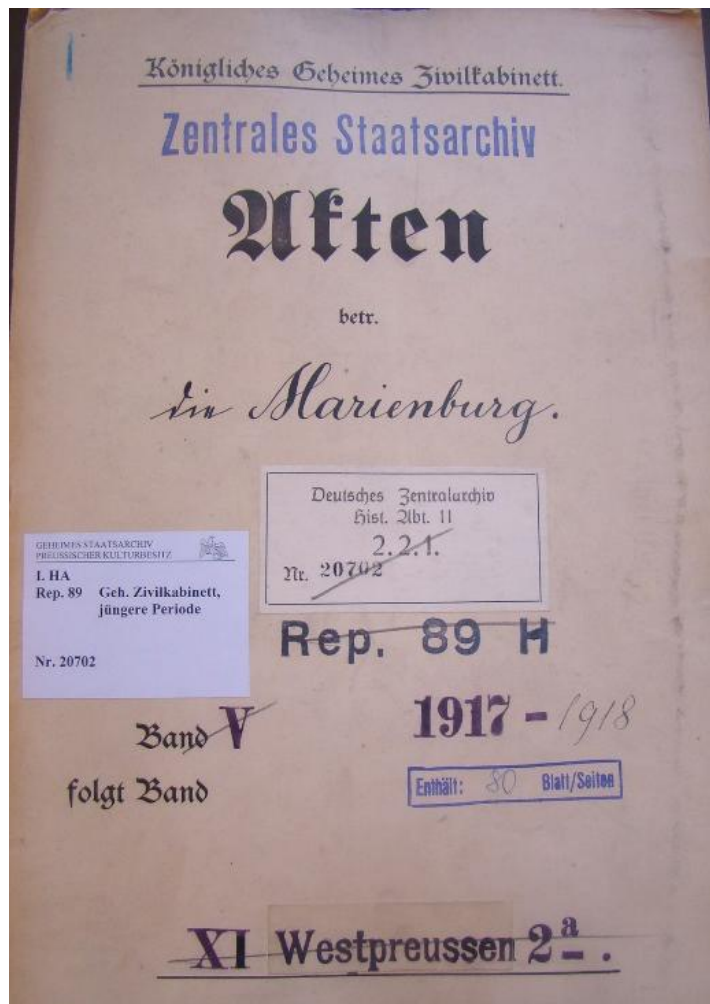

Depositum von Graf Brünneck VI HA NI, Theodor von Schön
VI HA NI, Theodor von Schön; Nr 46,
Briefe des Professors Johann Carl Schultz an Theodor von Schön
[1849–1856]; GSAPK Berlin Dahlem

**Depositum von Graf Brünneck VI HA NI,
Theodor von Schön
VI HA NI, Theodor von Schön; Nr 46,
Briefe des Professors Johann Carl
Schultz an Theodor von Schön
[1849–1856]; ; GSAPK Berlin Dahlem**

HA Rep. 89, Geheimes Zivilkabinett; jüngere Periode, Nr. 20702, Schloss in Marienburg, Bd.5 [1917–1918]; GSAPK Berlin Dahlem

III. OPRACOWANIA DO PROJEKTU złożone przez opiekunów poszczególnych kolekcji

Kolekcje objęte badaniami:

- Ceramika
- Grafika, rysunek
- Malarstwo
- Meble
- Metale
- Militaria
- Witraże
- Rzeźba
- Kwidzyn (archeologia, tkaniny i dzianiny, sztuka)

Schemat opracowania:

Wstęp

Zbiory własne

Zbiory rozproszone

Straty

Podsumowanie

Schemat noty katalogowej:

Tytuł nadany dzieła, nazwa przedmiotu

Autor dzieła; w przypadku rycin: rysownik, rytownik, adres wydawniczy, data powstania dzieła

Podłoże, technika wykonania; po średniku wymiary podane w centymetrach ze spacją w kolejności: wysokość x szerokość x głębokość; średnica; w przypadku rycin wymiary arkusza, następnie odcisk płyty, pole widoku.

Sygnatury, napisy w kierunku od lewej do prawej, najpierw pole widoku, później zawarte pod kompozycją. W dalszej kolejności napisy na odwrociu. Podać technikę wykonania sygnatury, np. ołówkiem, tuszem.

Numer przedwojennego inwentarza

Data utraty dzieła

Obecne miejsce przechowywania wraz z numerem inwentarzowym

Bibliografia w skróconej wersji (styl harwardzki) przy nocie (nazwisko, data wydania, s., nr fotografii) lub adnotacja o niepublikowaniu dzieła i braku dokumentacji wizualnej. Pełną bibliografię zgodną z zastosowanymi skrótami należy dostarczyć w osobnym pliku

Uwagi i krótki opis dzieła

IV. KONFERECJA NAUKOWA – 14-15 marca 2019 r.

Założenia:

- Jednodniowa ogólnopolska konferencja naukowa podejmująca tematykę strat wojennych
- Badacze z innych muzeów, historycy sztuki, historycy, prawnicy
- Wysoki poziom naukowy i organizacyjny
- Wydawnictwo pokonferencyjne

Realizacja:

- Patronat honorowy sekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Jarosława Sellina
- Konferencja dwudniowa ze względu na duże zainteresowanie
- 22 prelegentów
- W tym 9 prelegentów z MZM
- Patronat medialny portalu Muzealnictwo.com, prowadzony przez Narodowy Instytut Dziedzictwa i Ochrony Zbiorów

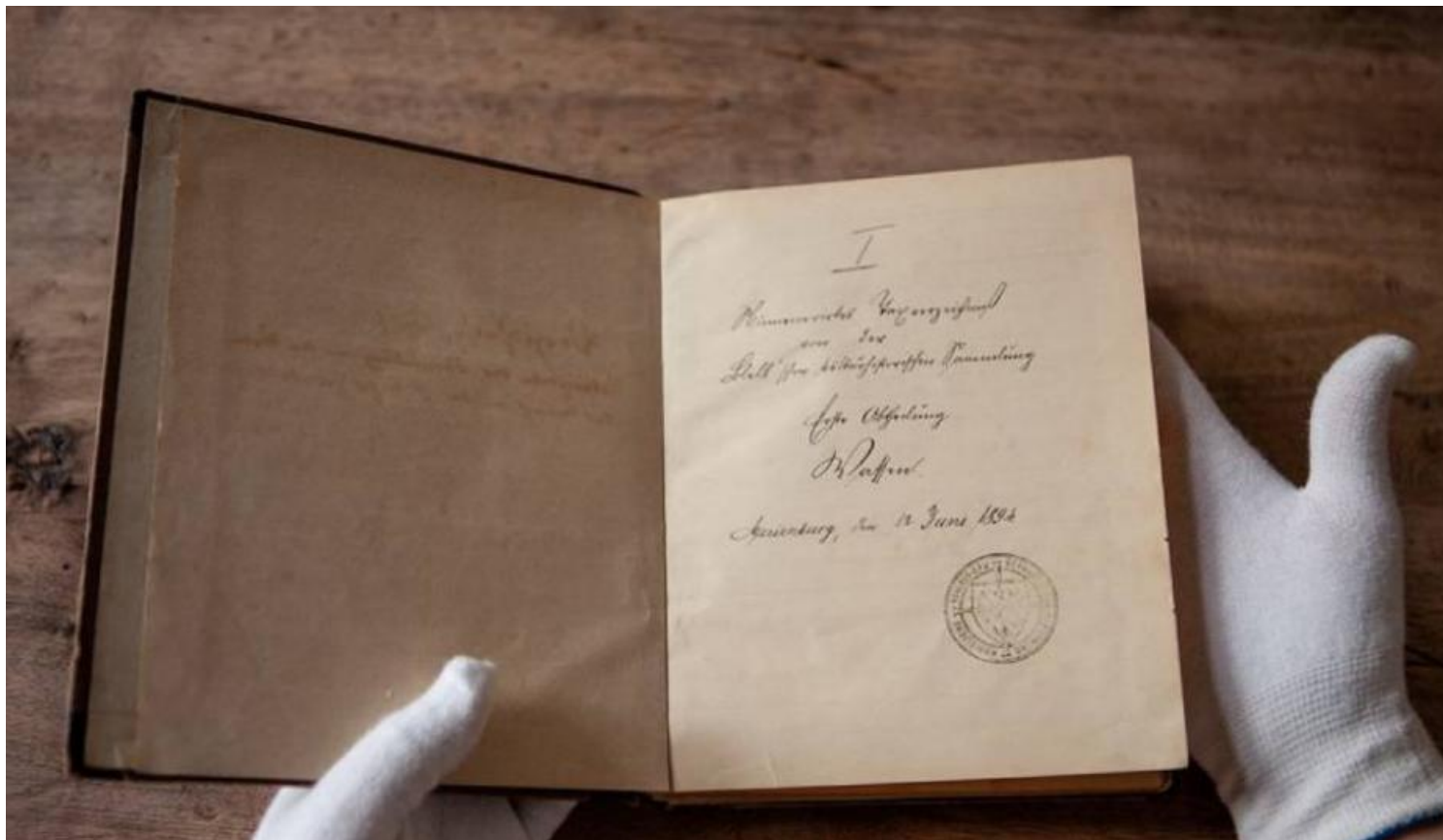

Przekazanie inwentarza kolekcji militariów *Blellsche Waffensammlung in der Hochschloss Marienburg, 1894–1944* niezwykle ważnego źródła do historii jednej z największych, przedwojennych kolekcji zgromadzonych na zamku w Malborku.

Inwentarz, dotychczas znajdujący się w zbiorach Muzeum Narodowego we Wrocławiu, dzięki przychylności i uprzejmości Dyrektora dr hab. Piotra Oszczanowskiego, powrócił do miejsca, w którym znajdował się najprawdopodobniej do 1945 roku.

Inwentarz kolekcji militariów *Blellsche Waffensammlung in der Hochschloss Marienburg, 1894–1944*

Promocja konferencji

OGÓLNOPOLSKA
KONFERENCJA
NAUKOWA

„NOWY
POCZĄTEK.
(OD)BUDOWA
KOLEKCJI
MUZEALNYCH
PO II WOJNIE
ŚWIATOWEJ”

Pod patronatem honorowym sekretarza stanu
w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Jarosława Sellina

Muzeum Zamkowe w Malborku
14-15. 03. 2019 r.

Plakat autorstwa Jolanty
Kacperskiej / Pracownia
Plastyczna MZM

© Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Instytut Kultury
Narodowej

Muzeum Narodowe

„Definicja czasu w Artystów i Historii i Dziedzictwa Narodowego
polskojęzycznych i Pisma Prace 2019”

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Pracownia Plastyka i Kolorystyka

OGÓLNOPOLSKA
KONFERENCJA
NAUKOWA
„NOWY
POCZĄTEK.
(OD)BUDOWA
KOLEKCJI
MUZEALNYCH
PO II WOJNIE
ŚWIATOWEJ”

Pod patronatem honorowym Sekretarza stanu
w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Jana Świątka

Muzeum Zamkowe w Malborku
14-15.03.2019 r.

14.03 CZWARTEK ***

10.00 - 10.40 dr hab. Janusz Trupinda (Dyrektor Muzeum Zamkowego w Malborku)
Powitanie uczestników oraz wykład wprowadzający: Badania strat wojennych w Malborku
i Kwidzynie – budowanie tożsamości miejskiej.

10.40 - 11.00 Agnieszka Mozolewska (MKiDN), Straty wojenne w dziedzinie dóbr kultury z rejonu
dawnych Prus Wschodnich i Przemysłu w szczególności uwzględnieniem specyfiki granicy.

11.00 - 11.20 Aleksandra Ślaciak (MZM), Strata i rozpraszanie. Struktura i charakter strat
wojennych zamku w Malborku / Kwidzynie w świetle dotychczasowych uczuć i projektu.

11.20 - 11.50 PRZERWA KAWOWA

11.50 - 12.10 Bartłomiej Sierpużowski (UW), Status i rozwój zbiorów zamku w Malborku
po II wojnie światowej. Studium porównawcze i dyskusja.

12.10 - 12.30 Joanna Czarnewska (MZM), Numizmatyka z przedwojennymi kolekcjami malarstwa
w zbiorach zamkowych po 1961 roku.

12.30 - 12.50 dr hab. Karol Polejowski (MZM), Malborkskie militaria po 1945 roku – śladki
rozpraszania.

12.50 - 13.10 Wiesława Poloni-Jakubowicz (MZM), Gromadzenie zbioru grafiki portretowej
i próba odwołania tego zjawiska (inwestycja).

13.10 - 13.30 DYSKUSJA

13.30 - 14.10 LUNCH

14.10 - 14.30 Justyna Lijka (MZM), Okrucy z historii zgłodniałego obrazu Matki Bożej (okonek)
z kościoła zamkowego w Malborku.

14.30 - 14.50 dr Barbara Proszczyńska (MZM), Księgarnia i apokryf w 15 w Muzeum Zamkowym
w Malborku.

14.50 - 15.10 Joanna Jędruska (MK), Tłumaczenia i działania w przedwojennych zbiorach Muzeum
w Kwidzynie.

15.10 - 15.30 Adam Jubwiak (MK), Muzealnictwo przynależne na terenie historycznych Prus
od XVIII wieku do współczesności.

15.30 - 15.50 PRZERWA KAWOWA

15.50 - 16.10 Kacper Marzyka (MWiM), Zbiory z dawnej kolekcji malborskiej w zbiorach
Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie.

16.10 - 16.30 dr Magdalena Białońska (ZIK, UKSW), Kolekcja Ziemla Kwidzińskiego
w Warszawie - na drodze do rekonstrukcji zbiorów kbidzińskich. Obiekty oddziaływanie, dory, zakłady.

16.30 - 17.00 DYSKUSJA

17.20 Bartłomiej Butryn (MZM), Pilotażowy pokaz warsztatów opracowywanych w ramach
projektu: Badania strat wojennych zamków w Malborku i Kwidzynie.

18.00 SPOTKANIE TOWARZYSKIE (Karwan)

15.03 PIĄTEK

10.00 - 10.20 dr Aleksandra Krypyrzyk-De Barra (MNC), Powieść "Zimy" i "Lasy dzieł"
Maksymiliana Górnego (1846 - 1874) ukształtowane w czasie II wojny światowej.

10.20 - 10.40 Anna Kaszubowska, Monika Lesniak-Szucka (MOB), Ocalić od zapomnienia.
Odbudowa kolekcji dzieł Lesna Wyszczolowskiego i Maksymiliana A. Piotrowskiego. Tradycja
i nowe możliwości.

10.40 - 11.00 dr Jacek Zińkiewicz (MHMK), Budowa kolekcji malarstwa w Muzeum
Historii i Kultury Miasta Kwidzyna po II wojnie światowej.

11.00 - 11.20 Katarzyna Kenc (MKL), Fundacje i rozpraszanie - zbiory artystyczne Muzeum
Lubomirskich po 1939 roku.

11.20 - 11.50 PRZERWA KAWOWA

11.50 - 12.10 Patryk Frankowski (MIM), Muzeum Instytutów Muzyki w Poznaniu
i jego zbiory za czasów dzieła i kolekcji Zdzisława Szulca 1945 - 1959.

12.10 - 12.30 Agnieszka Wązińska-Wieczorek (UW, MPKJHS), Kolekcja dzieł sztuki i książek
Czesławy z Wązińskich, przechowywana w pałacu w Pełkach, w kontekście problematyki
badania historii posiadanych i rozpraszanych kolekcji dzieł sztuki i star wojennych.

12.30 - 12.50 Marta Krajewska (MNG), Powojenne dzieła zbiorów ozdobnych z Muzeum
Narodowego w Gdańsku - odbudowa kolekcji.

12.50 - 13.30 LUNCH

13.40 - 14.00 Anna Baranowska-Fietkiewicz, Lech Jakuski (MNG), Kolekcja zegarów
w Muzeum Narodowym w Gdańsku.

14.00 - 14.20 Jarosław Sobota (MWiM), Książeczki po burzy z dzieł kolekcji archeologicznych
pauzowalnej części dawnych Prus Wschodnich.

14.20 - 15.00 DYSKUSJA I POSUMOWANIE KONFERENCJI

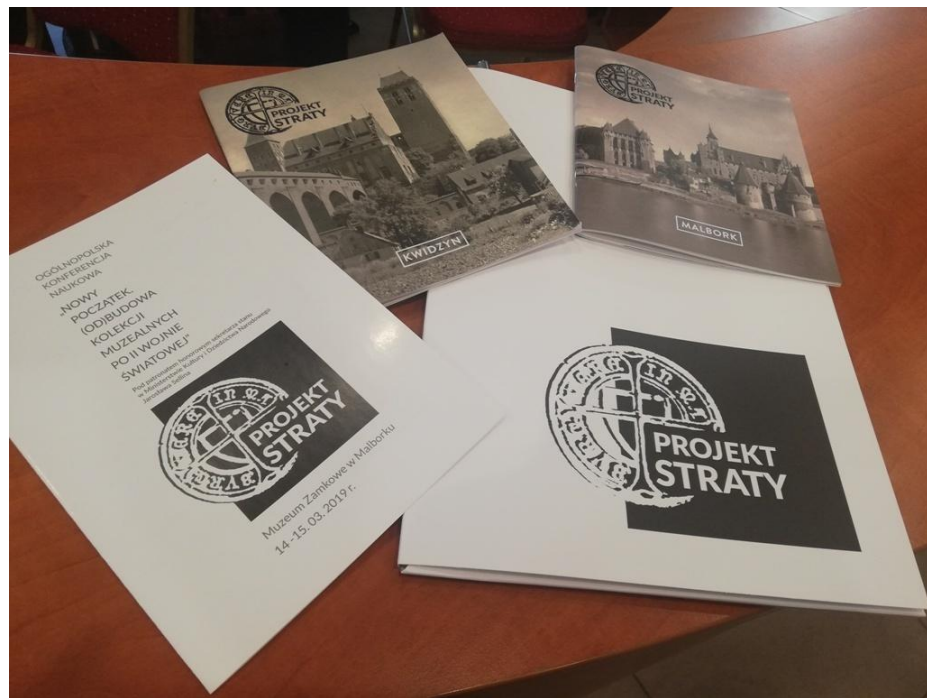
* Organizator nie może ponieść odpowiedzialności za program.

** Niezależnie od tego zaplanowane na wydawnictwo i inne opublikowane
ich wykład zostanie pozany w formie wideo.

Program konferencji autorstwa Jolanty Kacperskiej / Pracownia Plastyka i Kolorystyka MZM

Pakiet konferencyjny: torba, teczka, papier, długopis, foldery.

Torba autorstwa Jolanty Kacperskiej / Pracownia Plastyczna MZM

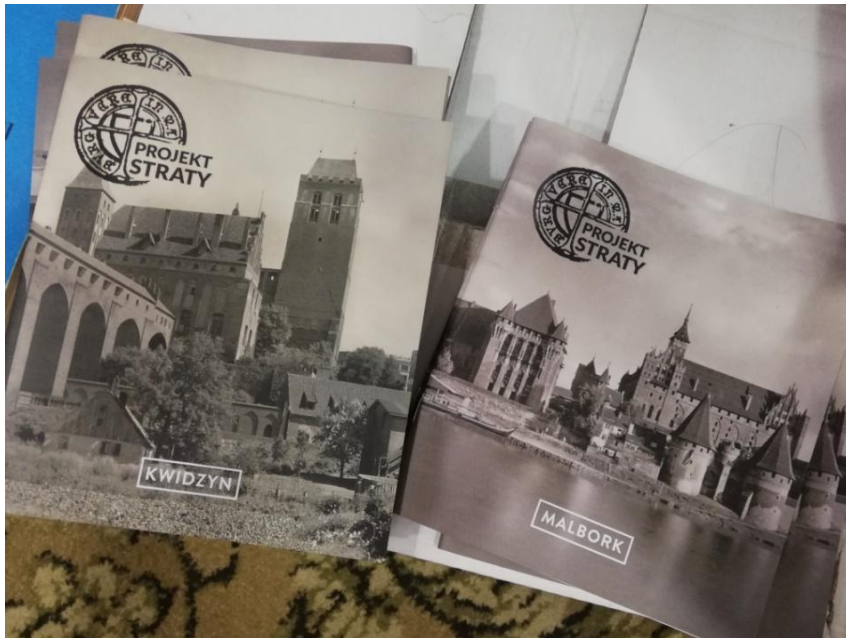

Torba autorstwa Jolanty Kacperskiej / Pracownia Plastyczna MZM

V. PUBLIKACJE

Teksty: Joanna Czarnowska i Łukasz Rzepczyński

Projekt graficzny: Agnieszka Gawędzka

Druk: W&P Malbork

2018

Niewidzialna ręka
przeszłości ☺ XD

2019

Redakcja: dr hab. Janusz Trupinda
i Aleksandra Siuciak

Redakcja językowa: Agata
Górzyńska-Kielak

Projekt graficzny: re:design

Druk: ARGRAF Sp z o.o.

441 stron, 19 artykułów, 21
autorów z całej Polski (m.in.
Warszawa, Kraków, Gdańsk)

VI. PROGRAM EDUKACYJNY

ZAMEK W KWIDZYNIE ZAPRASZA!!!

W ramach projektu, oprócz szeroko zakrojonych kwerend muzealnych oraz badań archiwalnych, prowadzimy szereg działań mających na celu propagowanie wiedzy na temat dawnych kolekcji/zbiorów zamków w Malborku i Kwidzynie. Tej jesieni mamy kilka propozycji dla miłośników historii i sympatyków muzeum.

Tym razem gorąco zapraszamy do Zamku w Kwidzynie na niezwykle ciekawe prelekcje, przygotowane przez pracowników tego muzeum.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Terminarz prelekcji w Zamku w Kwidzynie:

- 16 października, godz. 17.00

Łukasz Rzepczyński

Dzieje kwidzyńskich zbiorów muzealnych.

- 14 listopada, godz. 17.30

Joanna Jezierska

Historia utrwalona na kliszy. Negatywy jako źródło poznania kwidzyńskich zbiorów muzealnych.

- 27 listopada, godz. 17.30

Joanna Jezierska

Haft, dzianina i tkanina – historia zamkowej kolekcji.

DZIEŁO SZTUKI W OBLICZU KONFLIKTU ZBROJNEGO

Grupy zorganizowane (klasy szkolne, stowarzyszenia młodzieżowe) zapraszamy do rezerwacji terminu specjalnej i okazjonalnej trasy zwiedzania problemowego pt. „**Dzieło sztuki w obliczu konfliktu zbrojnego**”.

Trwające ok. 90 min. zwiedzanie zostanie poprowadzone tak, by uczestnicy mogli zapoznać się zarówno z wybranymi zabytkami ukrytymi na terenie zamku malborskiego na przełomie 1944 i 1945 roku, jak i z miejscami ich zdeponowania. Będzie to okazja do poznania różnorodnych zagrożeń wynikających z prowadzenia działań wojennych i próbach ograniczenia strat nimi wywoływanych.

Zwiedzanie problemowe organizowane jest w ramach programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. „Badanie polskich strat wojennych”.

Termin zajęć: maj i wrzesień b.r. (konkretne daty będą ustalane indywidualnie)

Liczba miejsc ograniczona!!!

Zapisy: b.butryn@zamek.malbork.pl

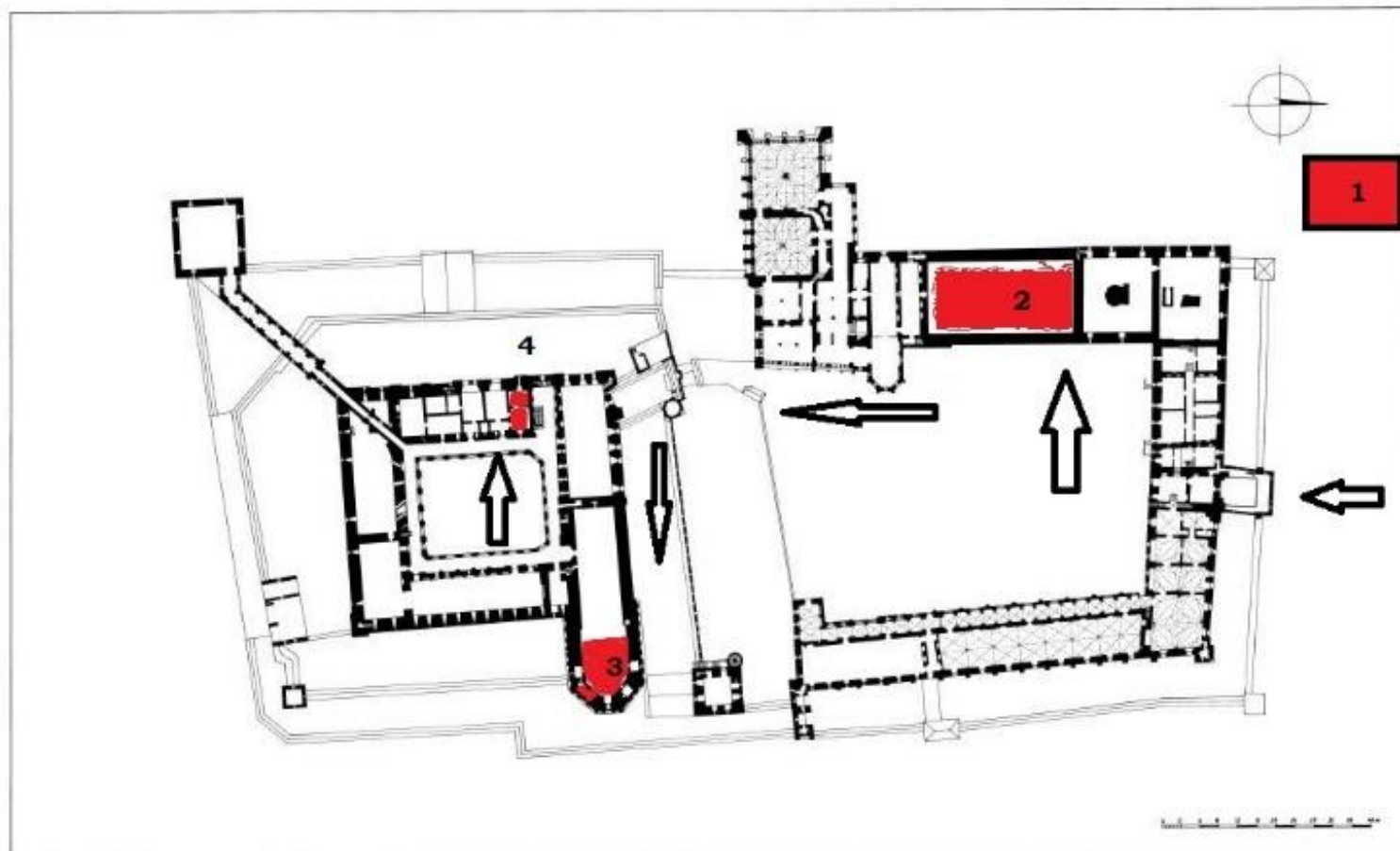

MUZEUM ZAMKOWE
W MALBORKU

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Trasa zwiedzania problemowego

pt. „Dzieło sztuki w obliczu konfliktu zbrojnego”

ZAPROSZENIE NA WARSZTATY

Muzeum Zamkowe w Malborku zaprasza na **warsztaty proveniencyjne** poświęcone problematyce badania zbiorów i pojedynczych dzieł sztuki pod kontem historii ich przynależności właścicielskiej.

W części teoretycznej uczestnicy dowiedzą się m.in.:

- czym jest proveniencja i czemu jest ważna;
- zapoznają z prawnymi, społecznymi i merytorycznymi aspektami przywracania lub nie historycznego porządku i kontekstu funkcjonowania dzieła sztuki;
- zapoznają z warsztatem historyka/ historyka sztuki/ konserwatora w procesie badań proveniencyjnych (analiza źródeł i przekazów, w tym ikonografii, analiza dzieła sztuki pod kątem zabytkoznawczym i konserwatorskim).

Zdobytą wiedzę uczestnicy wykorzystają podczas zajęć praktycznych polegających na powiązaniu przedmiotu z określonym historycznym miejscem i wskazaniem prawnych właścicieli bądź nowych posiadaczy.

W trakcie warsztatów zaprezentowane zostaną straty wojenne zamków w Malborku i Kwidzynie oraz obiekty odzyskane.

Termin: październik, listopad (przewidujemy trzy spotkania warsztatowe), konkretny termin zostanie ustalony z osobą realizującą warsztaty.

Czas trwania: do 90 minut

Liczba miejsc: (ograniczona) w jednym spotkaniu udział może wziąć maksymalnie 20 uczestników.

Zapisy: Bartłomiej Butryn, b.butryn@zamek.malbork.pl

Zadanie realizowane jest w ramach projektu *Badania strat wojennych zamków w zakresie zbiorów artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie*, który uzyskał dofinansowanie z programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. *Badanie polskich strat wojennych*.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Warsztaty proweniencyjne

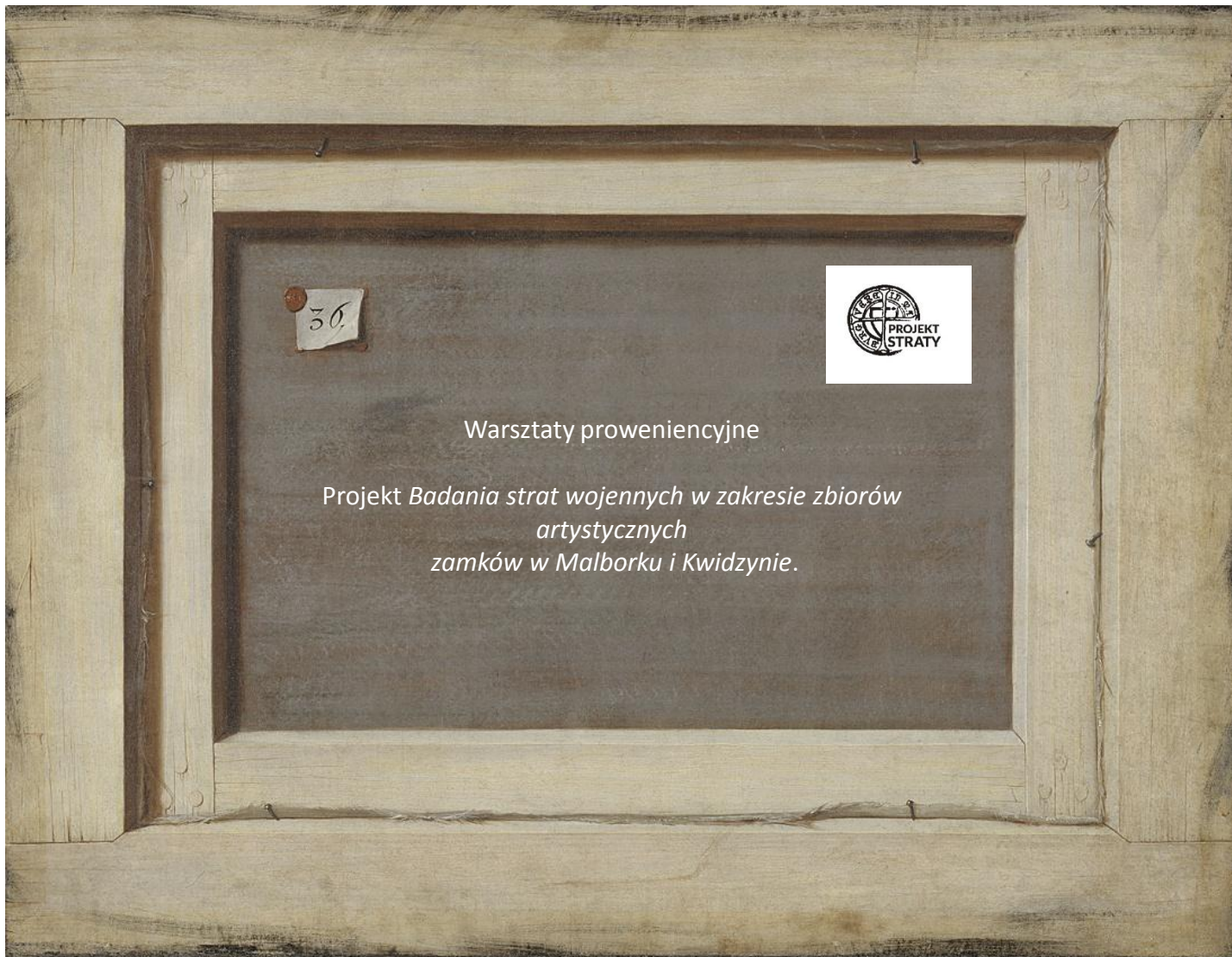
Część teoretyczna:

- czym jest proweniencja i czemu jest ważna, jej rodzaje;
- prawne i społeczne aspekty przywracania lub nie historycznego porządku i kontekstu funkcjonowania dzieła sztuki;
- warsztat historyka/ historyka sztuki/ konserwatora w procesie badań proweniencyjnych (analiza źródeł i przekazów, w tym ikonografii, analiza dzieła sztuki pod kątem zabytkoznawczym i konserwatorskim);
- przykłady zabytków znalezionych i poszukiwanych, ze szczególnym naciskiem na zbiory malborskie, kwidzyńskie i regionu Polski północnej;

Część aktywizująca uczestników:

- uczestnicy wiążą przedmioty z określonym historycznym miejscem (Malbork/Kwidzyn) na podstawie dawnych oznaczeń;
- zadania związane z pracą na źródłach ikonograficznych i pisanych

Warsztaty proveniencyjne

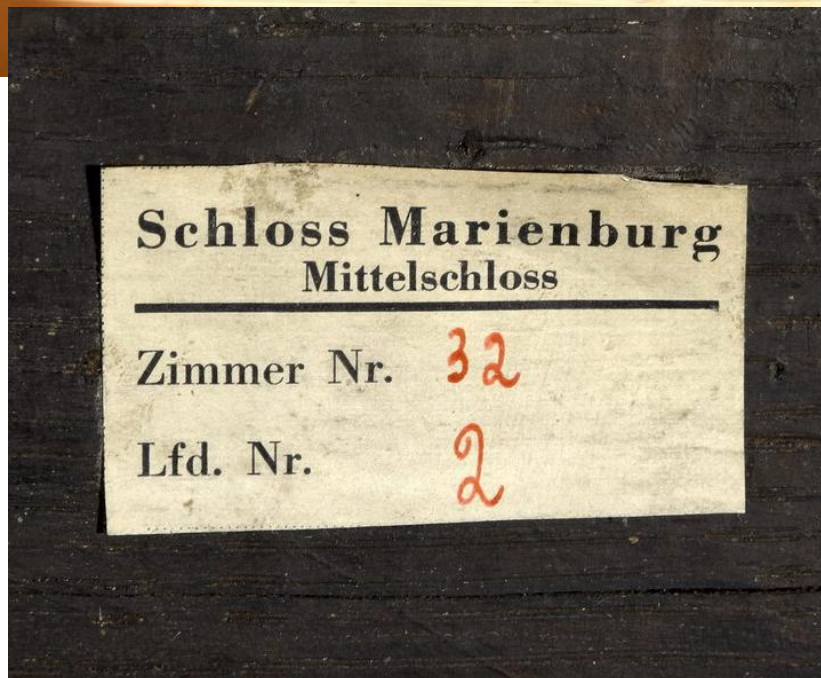
Projekt *Badania strat wojennych w zakresie zbiorów
artystycznych
zamków w Malborku i Kwidzynie.*

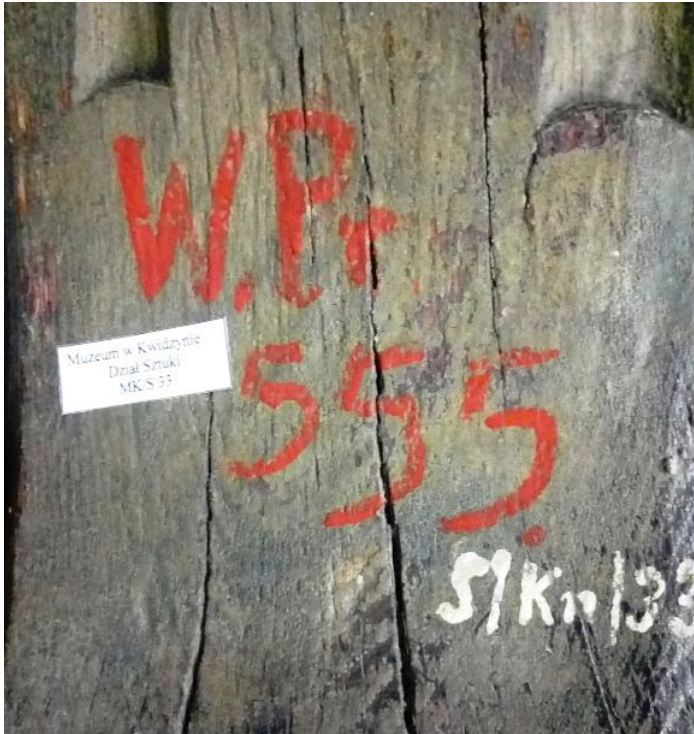
Cornelius Norbertus Gijsbrechts, "Odwrocie obrazu",
ok. 1668, płótno, 66,4 x 87 cm, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

VII. PROMOCJA PROJEKTU

Logotyp autorstwa Jolanty Kacperskiej / Pracownia Plastyczna MZM

Pieczęć Towarzystwa
*Verein für die Herstellung
und Ausschmückung der
Marienburg*

Logotyp autorstwa Jolanty Kacperskiej / Pracownia Plastyczna MZM

Strona główna Muzeum Zamkowego w Malborku: <http://www.zamek.malbork.pl/>

Niezabezpieczona | zamek.malbork.pl

 Muzeum Zamkowe w Malborku PL EN DE

 Centralny Instytut Ochrony Zabytków i Kultury

 Zamek w Kwidzynie Zamek w Sztumie

Szukaj

▼ O muzeum   ▼ Dla zwiedzających   ▼ Aktualności   ▼ Kontakt

Godziny otwarcia
Pn - Nie: 10⁰⁰ - 16⁰⁰
(wystawy wtorek - niedziela do godziny 15⁰⁰)

Kup bilet
Kup bilet w naszym systemie online

Sklep internetowy
Książki, plakaty, pamiątki.
Wszystko co związane z Zamkiem

Biblioteka
czynna od wtorku do piątku w godz. 10-15

Informacja turystyczna
+48 55 647 09 78
(pn-pt w godz. 7.30-15.30)

 PROJEKT STRATY
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ZAMEK MALBORK
konferencje

KUP BILET PRZEZ INTERNET
Kup bilet przez internet

PROJEKT STRATY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**BADANIA
STRAT
WOJENNYCH
W ZAKRESIE
ZBIORÓW
ARTYSTYCZNYCH
ZAMKÓW
W MALBORKU
I KWIDZYNIE**

Subdomena <http://straty.zamek.malbork.pl/>

— O projekcie —

Miło nam poinformować, iż Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przyznało Muzeum Zamkowemu w Malborku z „Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2018. Badanie Polskich Strat Wojennych” dotację w wysokości 105.470 zł na badania strat wojennych w zakresie zbiorów artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie na lata 2018–2019.

Celem projektu, w którym uczestniczyć będzie szerokie grono pracowników naszego Muzeum, jest całościowe odtworzenie historii gromadzenia zbiorów artystycznych w malborskim i kwidzyńskim zamku do czasów drugiej wojny światowej, z uwzględnieniem ich późniejszych losów oraz z możliwie najpełniejszą rekonstrukcją zasobu. Niegdyś obejmowały one m.in. kolekcje malarstwa, rzeźby, grafiki, rysunku, militariów oraz rzemiosła artystycznego. Prowadzone – w dwuletnim okresie – badania archiwalne i ikonograficzne w kraju i zagranicą przyczynią się do usystematyzowania i scalenia (dotąd rozproszonej) wiedzy o dawnych zabytkach znajdujących się w obu warowniach do roku 1945. W przypadku Malborka niniejszy projekt stanowi kontynuację wieloletowych prac zainicjowanych przed laty przez dr. hab. Janusza Trupinę, a kontynuowanych w ostatnim czasie. Ich ważnym podsumowaniem była wystawa czasowa *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej*, prezentowana na Zamku Średnim w latach 2015-2017. Wyniki badań prowadzonych w ramach projektu zostaną wykorzystane do stworzenia katalogu strat wojennych poszczególnych kolekcji zamków w Malborku i Kwidzynie. Efekty tych prac będą sukcesywnie prezentowane na internetowej stronie Muzeum.

oprac. J. Lijka

Uruchomiona we wrześniu 2018 roku subdomena dedykowana Projektowi Straty była regularnie rozbudowywana poprzez nowe wpisy w zakładkach STRATY i AKTUALNOŚCI. Wprowadzono także dodatkową zakładkę LUDZIE poświęconą postaciom, które związane były z historią zamków w Malborku i Kwidzynie oraz ich zbiorami. Administratorem Profilu jest kierownik zespołu Aleksandra Siuciak.

— Straty —

DZBANY UCIECZNE
CZYTAJ WIĘCEJ

SKRZYNIA (KOPIA MEBLA Z POCZ. XVI W.)
CZYTAJ WIĘCEJ

SKRZYNIA (KOPIA MEBLA Z POCZ. XVI W.)
CZYTAJ WIĘCEJ

ŚREDNIOWIECZNY KUBEK, 2. ĆW. XIV-POCZ. XV W.
CZYTAJ WIĘCEJ

*Kauf einer Stene für die
Gassenmauer.
am 12ten Junij des Monats Junij die Sene
Birnberg...*

PL 12:08
2019-11-22

OBRAZ TABLICOWY MATKA BOSKA POKORNA

Bartłomiej Pens, ok. 1639 r.

technika olejna na pięciu pionowych deskach spojenych na odwrociu, rzeźbiona barokowa rama z 1675 r. (częściowo zachowana)

wym.: 159,5 x 117-120 cm

Przyjmuje się, że malowidło powstało w 1639 roku w oparciu o późnośredniowieczny pierwowzór z ok. 1430 r. Jego fundatorem jest Piotr Steno, królewski sekretarz wymieniony w inskrypcji, autorem zaś pracujący dla jezuitów Bartłomiej Pens. Pierwowzór był przeznaczony dla kaplicy w bramie Mariackiej, ale po tzw. „drugiej wojnie ze Szwecją” (1655-1660) został przeniesiony do kościoła na Zamku Wysokim, gdzie znajdował się do lat 80. XIX wieku w barokowym ołtarzu głównym. Później przechowywano go w kaplicy św. Katarzyny w Pałacu Wielkich Mistrzów (obecność potwierdzona na pocztówce z 1918 r.). Prawdopodobnie w I. 20. lub 30. ubiegłego stulecia Conrad Steinbrecht umieścił go na południowej ścianie kościoła NMP na Zamku Wysokim. Tam zastała go II wojna światowa. Dalsze dzieje pozostają nieznane.

(oprac. E. Witkowicz-Pałka)

AKTUALIZACJA!!!

W wyniku kwerend przeprowadzonych w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie uzyskaliśmy informacje, iż fragmenty obrazu oraz srebrnej apliki zostały odnalezione w trakcie odgruzowywania kościoła NMP na Zamku Wysokim w Malborku pod koniec stycznia 1950 roku. Fragmenty zostały zabezpieczone przez ówczesną administrację zamku, ich los pozostaje nieznany.

— Aktualności —

HISTORIA UTRWALONA NA KLISZY – RELACJA
CZYTAJ WIĘCEJ

KOLEJNY WYKŁAD W KWIDZYNIE
CZYTAJ WIĘCEJ

KWERENDA W HERDER-INSTITUT W MARBURGU (21.10.–25.10.2019)
CZYTAJ WIĘCEJ

RELACJA ZE SPOTKANIA W KWIDZYNIE
CZYTAJ WIĘCEJ

Windows taskbar at the bottom shows icons for Start, Mail, Chrome, File Explorer, Photos, Calendar, and Word. System tray on the right shows 'PL', volume, network, and a clock displaying '12:09 2019-11-22'.

Facebook Muzeum Zamkowego w Malborku

Muzeum Zamkowe w Malborku
@Muzeum.Zamkowe.w.Malborku

Strona główna
Informacje
Wydarzenia
Recenzje
Zdjęcia
Filmy

Lubię to! Udostępnij Wyślij wiadomość

Muzeum Zamkowe w Malborku
14 marca · 🌐

O inwentarzu, który z Wrocławia trafił do Malborka...

Polski · English (US) · ślōnskŏ gŏdka · Español · Português (Brasil) +

Informacje o danych w statystykach strony
Prywatność · Regulamin · Reklama ·
Opcje wyświetlania reklam ▶ · Pliki cookie · Więcej ·
Facebook © 2019

Muzeum Zamkowe w Malborku
@Muzeum.Zamkowe.w.Malborku

Strona główna
Informacje
Wydarzenia
Recenzje
Zdjęcia
Filmy

Lubię to! Udostępnij Wyślij wiadomość

STRATY.ZAMEK.MALBORK.PL
Dzieło sztuki w obliczu konfliktu zbrojnego
Dzieło sztuki w obliczu konfliktu zbrojnego By admin Posted 12 maja 2019...

Polski · English (US) · ślōnskŏ gŏdka · Español · Português (Brasil) +

Informacje o danych w statystykach strony
Prywatność · Regulamin · Reklama ·
Opcje wyświetlania reklam ▶ · Pliki cookie · Więcej ·
Facebook © 2019

Muzeum Zamkowe w Malborku

1 lut o 18:00

#Projekt Straty

W przedwojennych zbiorach zamku malborskiego znajdował się miedzioryt z panoramą Malborka od zachodu; wydany w Augsburgu w drugiej ćwierci XVIII wieku. Autorem pierwowzoru rysunkowego wedyty był zmarły we Wrocławiu rysownik, geodeta, inżynier, żołnierz, podróżnik i awanturnik żądny przygód, a jak sam się określił w autobiografii „śląski Robinson” Friedrich Bernhard Werner (1690–1776).

Wciąż odkrywamy historię zapisaną w artefaktach i zapraszamy na stronę internetową Projektu Straty <http://straty.zamek.malbork.pl> Tam dostępny jest również program konferencji „Nowy początek. (Od)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej”, mającej się odbyć w dniach 14–15 marca br. w KARWANIE Ośrodka Konferencyjnym MZM. Dla zainteresowanych regionalną historią

Napisz komentarz...

ZAMEK W KWIDZYNIE
Oddział Muzeum Zamkowego w Malborku

zaprasza na prelekcje:

- Dzieje kwidzyńskich zbiorów muzealnych
- Historia utrwalona na kliszy. Negatywy jako źródło poznania kwidzyńskich zbiorów muzealnych
- Haft, dzianina i tkanina - historia zamkowej kolekcji

WSTĘP WOLNY

paź
16

Projekt Straty - Dzieje kwidzyńskich zbiorów muzealnych

Publiczne · Organizator: Zamek w Kwidzynie

Wezmę udział

Zapisz

Skopiuj link

Więcej

śr., 16 paź o 17:00 – 18:00 CEST

Wydarzenie rozpoczęte 1 miesiąc temu

Zamek w Kwidzynie

Katedralna 1, 82-500 Kwidzyn · 34,5 km

INFORMACJE

DYSKUSJA

12 wzięło udział · 49 zainteresowanych ·
Udostępnienia: 5

🔍 Szukaj

Strona główna

Wydarzenia

Zdjęcia

Filmy

Po

Zamek w Kwidzynie

26 lis o 09:43

To ostatnie w tym roku spotkanie z cyklu Straty... Tym razem będą poruszane kwestie dotyczące technologii oraz wzornictwa poszczególnych wyrobów, sięga... Wyświetl więcej

Haft, dzianina i tkanina

27 listopada godz. 17.30

Wyślij wiadomość

Muzeum Utracone

28 lis 2018 o 12:27 • 🌐

Muzeum Zamkowe w Malborku zaprasza na podróż sentymentalną do wnętrza kościoła Najświętszej Maryi Panny!

Przy okazji chcemy też zaprosić Was na nasz instagram gdzie wyróżniamy otagowane przez @straty_zamek_malbork w ramach "Projekt:Straty" gdzie publikowane są utracenia Malborskie.

Użytkownik Muzeum Zamkowe w Malborku dodał 7 nowych zdjęć.

28 lis 2018 o 07:20 • 🌐

Kościół NMP powstał pod koniec XIII w. wraz ze skrzydłem północnym Zamku Wysokiego. W latach 1331-1344 został radykalnie zmodernizowany pod stołeczny charakter zamku, zyskując status najważniejszej świątyni państwa zakonnego w Prusach. We wschodnim zamknięciu kościoła umieszczono 8 metrowy posąg NM Panny z Dzieciątkiem, pokryty najpierw polichromią, a ok. lat

Napisz komentarz...

Janusz Trupinda

2 paź o 11:39 • 🌐

Polecam nieustannie!

Muzeum Zamkowe w Malborku

2 paź o 08:00 • 🌐

PROJEKT STRATY - warsztaty edukacyjne. Zapraszamy na warsztaty proweniencyjne poświęcone problematyce badania zbiorów i pojedynczych dzieł sztuki pod kątem historii ich przynależności właścicielskiej.

TERMIN: październik, listopad (przewidujemy trzy spotkania warsztatowe), konkretny termin zostanie ustalony z osobą realizującą.

CZAS TRWANIA: do 90 minut

LICZBA MIEJSC: (ograniczona) w jednym spotkaniu udział może uczestniczyć maksymalnie 20 osób

ZAPISY: Bartłomiej Butryn, b.butryn@zamek.malbork.pl, tel. 55 647-0-850.

Zadanie realizowane jest w ramach projektu

Napisz komentarz...

Instagram Projektu Straty

Instagram

Szukaj

straty_zamek_malbork

Edytuj profil

Posty: 62   554 obserwujących   Obserwowani: 78

Muzeum Zamkowe w Malborku

Straty wojenne zamków w Malborku i Kwidzynie. || War losses of castles in Malbork and Kwidzyn.

straty@zamek.malbork.pl

straty.zamek.malbork.pl

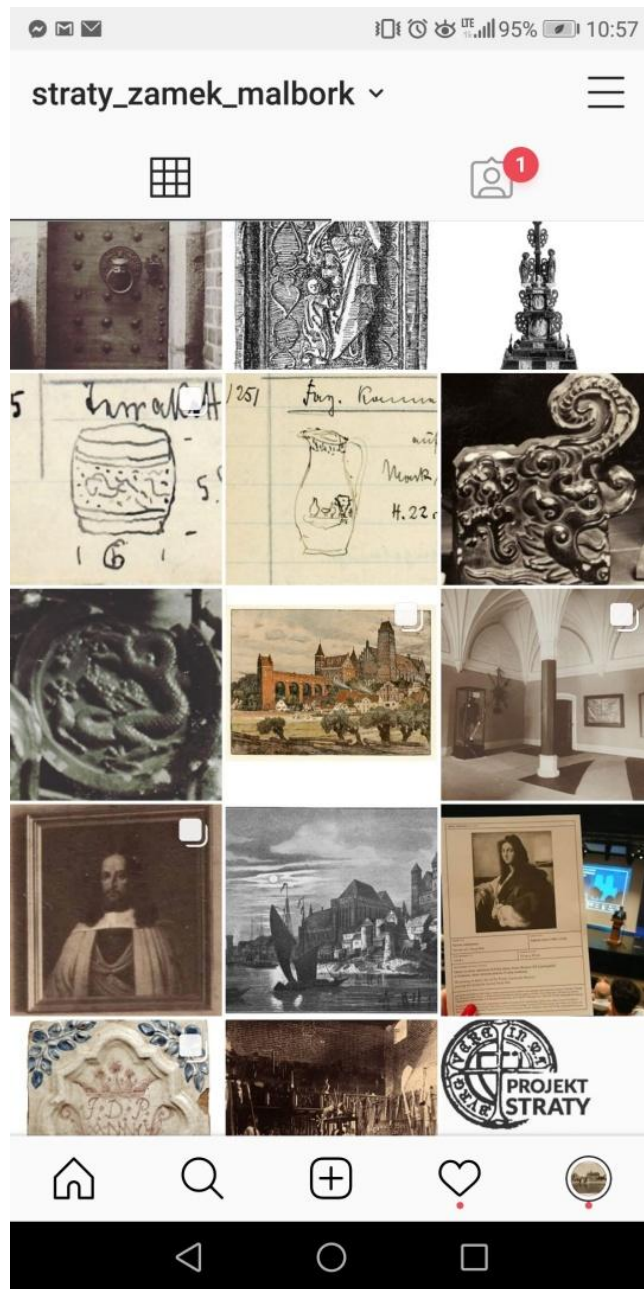
POSTY

IGTV

ZAPISANE

Z OZNACZENIEM

straty_zamek_malbork
Muzeum Zamkowe w Malborku

muzeum_utracone

Lubi to **muzeum_torun_okregowe** i
49 innych użytkowników

straty_zamek_malbork PODSTAWA OŁTARZYKA, 2
POŁ. XVII W...[więcej](#)

← **Posty**

Lubi to **wilanowpalac** i **48 innych użytkowników**

straty_zamek_malbork WIDOK ZAMKU
MALBORSKIEGO OD POŁUDNIOWEGO Z...[więcej](#)

18 czerwca

straty_zamek_malbork
Muzeum II Wojny Światowej

PROMOCJA W MASS MEDIACH

Informacje o Projekcie Straty, ważnych wydarzeniach z nim związanych oraz poszczególnych etapach pracy Zespołu i historii wybranych zabytków publikowano regularnie w lokalnej prasie (w wersji drukowanej) i na stronach internetowych lokalnych portali w Malborku i Kwidzynie :

✘ **Gazeta Malborska**

✘ **Portal: MalborkNaszeMiasto.pl**

<http://malbork.naszemiasto.pl/>

✘ **Portal: PortalnaPlus**

<https://portalnaplus.pl/>

✘ **Portal: CODZIENNA GAZETA INTERNETOWA**

<http://82-200.pl/www.82-200.pl>

✘ **Portal: KwidzynNaszeMiasto.pl**

<http://www.kwidzyn.pl/pl/>

O BADANIACH PROWIENIENCYJNYCH I ZAMKOWYCH STRATACH W ZAKRESIE ZBIORÓW ARTYSTYCZNYCH PROWADZONYCH PRZEZ MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU

W poszukiwaniu okrucich historii

MALBORK. W ubiegłym roku Muzeum Zamkowe w Malborku pozyskało ponad stutysięczną dotację od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na badanie strat poniesionych w okresie drugiej wojny światowej w zakresie zbiorów artystycznych zamku w Malborku i dawnego Muzeum Regionalnego w Kwidzynie.

Powołany przez Dyрекcję do tego zadania zespół pracowników, pod kierunkiem Aleksandry Siuciak, przeprowadził szereg kwerend archiwalnych i muzealnych w kraju i zagranicą, dzięki którym udało się poszerzyć wiedzę na temat przedwojennych kolekcji zamkowych i zrekonstruować losy niektórych zabytków. Wiadomym jest już chociażby – jak wynika z dokumentów Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie – iż mający średniowieczną proveniencję słynący laskami obraz Matki Bożej Pokornej z kościoła Najświętszej Marii Panny na Zamku Wysokim znajdował się tam do końca wojny i został wraz ze

srebrną, w niektórych partiach pozłacaną, sukienką zniszczony w następstwie ostrzału artyleryjskiego Armii Czerwonej. Jego fragmenty bowiem zostały odnalezione w 1950 roku w ceglanych gruzach odartej ze swego sacrum świątyni [il. 1].

W MZM trwają także przygotowania do mającej się odbyć, w dniach 14–15 marca br., ogólnopolskiej konferencji naukowej „Nowy początek. (Od)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej”, na której badacze z różnych ośrodków muzealnych i uniwersyteckich wymienią się swoimi doświadczeniami w zakresie metodologii prowa-

dzenia badań proveniencyjnych, ich wynikami oraz stojącymi przed nimi wyzwaniami i trudnościami natury prawnej związanyimi z prawami do ich rewindykacji. Dla zainteresowanych regionalną historią ważnym przyczynkiem w poznanium lokalnej przeszłości będą sekcje z referatami pracowników malborskiej placówki i jego kwidzyńskiego Oddziału poświęcone ich danym kolekcjom. Program konferencji dostępny jest na stronie internetowej Projektu Straty (<http://straty.zamek.malbork.pl>), na którą organizatorzy serdecznie zapraszają. **Justyna Lijka**

Zdjęcie archiwalne

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA

Odzyskać utracone?

MALBORK. W dniach 14-15 marca br. Muzeum Zamkowe w Malborku zorganizowało ogólnopolską konferencję naukową pt. „Nowy początek. (Od)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej”. Konferencja ta była częścią projektu pn. „Badania strat wojennych w zakresie zbiorów artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie”, który otrzymał dotację 105.470 zł z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Badanie polskich strat wojennych”. Podczas wydarzenia został odczytany list przysłany przez wiceministra Jarosława Sellina, który objął konferencję swoim patronatem.

Uczestnicy wysłuchali referatów wygłoszonych przez pracowników polskich muzeów i placówek naukowych, związanych z ogólną problematyką badań proveniencyjnych w tym zagadnień prawnych dotyczących rewindykacji odnalezionych zabytków i specyfiki grabieży na terenach tzw. Ziemi Odzyskanych. W kolejnych blokach tematycznych prelegenci opowiadali o losach poszczególnych kolekcji polskich, ich rozproszeniach, stratach oraz o historiach poszczególnych zabytków.

Dla mieszkańców Malborka szczególnie ważne było przypomnienie, że zamkowe zbiory gromadzone przez niemieckich administratorów do 1945 roku, nie tylko uległy zniszczeniu w wyniku bezpośrednich działań wojennych czy późniejszego wpływu np. czynników atmosferycznych na cenne obiekty zalegające w ruinach zamku.

W pierwszych powojennych miesiącach trwała na dużą skalę grabież tego, co udawało się wydobyć plądrującym ruiny szabrownikom i przypadkowym osobom mającym nieograniczony dostęp na teren niestrzeżonego, zniszczonego zamku. Ale to nie wszystko. Malbork był traktowany przez

armię sowiecką nieczym terytorium okupowane. Było to pogwałceniem umów zawartych przez przywódców zwyciężących w II wojnie światowej mocarstw na konferencjach jałtańskiej i poczdamskiej, w myśl których m.in. i Malbork miał być traktowany jak terytorium państwa polskiego. Poniemieckie, „porzucone” mienie, w tym także zabytki, należały już formalnie

do Polski. Ignorując ten fakt pojedynczy żołnierze i grupy czerwonoarmistów plądrowały zamek. Z kolei podejmowane próby ratowania przed kradzieżą zamkowych muzealiów przez polską administrację wojskową, na skutek niewielkich możliwości ochronnych na miejscu, skutkowało de facto wywiezieniem wielu zabytków z Malborka i ich późniejszym rozproszeniem po

wielu ośrodkach muzealnych w kraju. A także utratą wielu z nich lub zniszczeniem.

Konferencja była pierwszą próbą podsumowania projektu naukowego, prowadzonego przez zespół pracowników merytorycznych MZM: Bartomieja Butryna, Joanny Czarnowskiej, Artura Dobrego, Justyny Lijki i Łukasza Rzepczyńskiego, pod kierunkiem Aleksandry Siuciak. Wszystkie referaty wygłoszone na konferencji zostaną opublikowane w przygotowywanym przez Muzeum Zamkowe wydawnictwie, które ukaże się do końca br.

W trakcie konferencji nastąpiło uroczyste przekazanie

przez Dyrektora Muzeum Narodowego we Wrocławiu dr. hab. Piotra Oszczanowskiego na ręce dyrektora Muzeum Zamkowego dr. hab. Janusza Trupindy inwentarza kolekcji militariów „Blellsche Waffensammlung im Hochschloss Marienburg, 1894-1944”, dokumentu pochodzącego z dawnych zbiorów zamku malborskiego. Jest to niezwykle ważne źródło do historii jednej z największych, przedwojennych kolekcji zgromadzonej na zamku w Malborku i – jak powiedział dyrektor wrocławskiego muzeum – w końcu trafiło tu, gdzie jest jego właściwe miejsce.

(opr. red.)

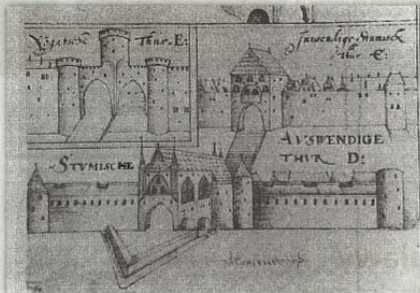
KARTY Z HISTORII MALBORKA

Cudowny obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem z kaplicy nad Bramą Przewozową

MALBORK. U Jej stóp modlił się lud i królowie. Kult Matki Bożej w naddnieckim grodzie, istniejący tu już za czasów krzyżackich, przetrwał władanie zakonnych rycerzy i w późniejszych wiekach był także obecny w Malborku.

W religijnej tradycji Malborka (dawnej Marienburg, Malborg) wpisuje się kult Najświętszej Marii Panny - Patronki zakonu krzyżackiego i lokalnej społeczności, która żyła w cieniu stoletniego zamku. Koncentrował się on niegdyś wokół dwóch miejsc. Pierwszym był kościół na Zamku Wysokim, który znaczy we wschodniej części prezbiterium, zrekonstruowana w ostatnich latach, obłożona barwną mozaiką, figura Bożej Rodzicielki. Drugim - niedługo już kaplica nad Bramą Przewozową w zewnętrznym (usytuowanym od południa) pierścieniu murów obronnych miasta (il. 1). Jej relikty odkryto kilka lat temu w czasie prac archeologicznych, związanych z budową drugiego mostu na Nogacie. Znajdował się tam przez wiele stuleci słynący łaskami obraz Matki Bożej (il. 2). Przedstawiał on Marię z Dzieciątkiem Jezus na ręku w pozycji siedzącej, na ciemnoniebieskim tle ze złotymi goździkami i głową promienistą, w typie ikonograficznym zwanym Matka Boża Pokorna, wywodzącym się ze sztuki włoskiej.

Po drugiej wojnie polsko-szwedzkiej, zw. Potopem, i zniszczeniu kaplicy nad Bramą Przewozową przez protestan-

Widok zewnętrznych fortyfikacji Malborka z Bramą Przewozową.

Rys. Old Hansson Sest. 1620; rys. i rycin. Hans Austri.

skich najęźdźców, cudowny wizerunek malborskiej Madonny został przeniesiony przez ówczesnych jezuitów do kościoła na Zamku Wysokim, gdzie pierwotnie znajdował się w ołtarzu głównym p.w. św. Ignacego. Następnie, od roku 1696, przez blisko dwa stulecia, zdołał w centralnym miejscu późnobarokowej „Wielkiej Ołtarz Cudotwórczej Dziewicy”, który wmiestiono m.in. z fundacji starosty mal-

borskiego Kazimierza Ludwika Bielńskiego (zm. 1713) i datków wiernych (il. 3).

Tam też, przez dekady, u stóp barokowego obrazu Bożej Rodzicielki modlili się zarówno mieszkańcy Malborka i okolic, jak i szlachetnie urodzeni królowie i księżęta. Spośród nich mo-
żemy

Johann Carl Schultz, Widok wnętrza kościoła NMP na Zamku Wysokim w Malborku wschodnim składowa z albumu „Farkige Anlickten vom Schloss Marienburg” 1641-1651.

Zł. obraz Marii z Dzieciątkiem w Malborku; rys. i rycin. Hans Austri.

Matka Boża Białka, NN, 2 poł. XVII w.; olej, płótno.

Rys. i rycin. Hans Austri.

kartach praeftumaczonej przez biskupa Juliana Wojtkowskiego na język polski kroniki rezydencji jezuitów.

Po obrazie pozostały niestety tylko czarno-białe reprodukcje fotograficzne, opublikowane w przed drugą wojną światową przez Eugena von Czajka i konserwatora zamku malborskiego Bernharda Schmida oraz

trzy malarskie kopie - w kościele faryjnym św. Jana Chrzciciela w Malborku, św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Śliwicach koło Tucholi i Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Białej Podlaskiej (il. 4). Dziś bowiem wieny z Rozkazu dziennego Nr 5/50 z dnia 4 lutego 1950 roku, przechowywanego w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie, II ... Okrępano

(wielce) na temat wojennych strat zamkowych muzealiów na stronie: <https://straty.zamek.malbork.pl/>

Justyna Lijka

Matka Boża Pokorna, zaginiony obraz z ołtarza głównego kościoła NMP.

Rys. i rycin. Hans Austri.

ZAPROSZENIE DO MZM

Straty wojenne Muzeum Zamkowego w Malborku

Muzeum Zamkowe w Malborku w ramach projektu Badania strat wojennych w zakresie zbiorów artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie, dofinansowanego z funduszy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zaprasza grupy zorganizowane (klasy szkolne, stowarzyszenia młodzieżowe) do rezerwacji terminu specjalnej i okazjonalnej trasy zwiedzania problemowego pt. „Dzieło sztuki w obliczu konfliktu zbrojnego”.

Trwające do 90 min. zwiedzanie zostanie poprowadzone tak, by uczestnicy mogli zapoznać się z wybranymi zabytkami, ukrytymi na terenie zamku malborskiego na przełomie 1944 i 1945 roku, jak i z miejscami ich złeponowania. Będzie to okazja do poznania różnorodnych zagrożeń wynikających z prowadzenia działań

wojennych oraz sposobów ograniczenia strat w zakresie dzieł sztuki nimi wywołanych.

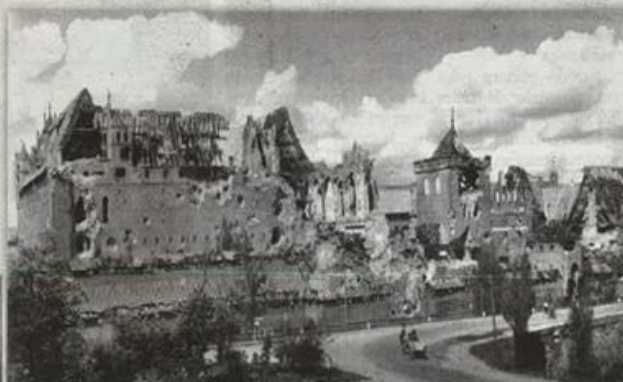
Zajęcia zostaną przeprowadzone w maju i wrześniu w godzinach: od 10.00 do 16.30 po indywidualnym ustaleniu terminu.

Zainteresowanych zwiedzaniem problemowym prosimy o kontakt z Bartłomiejem Butry-

nem i rezerwację zajęć na adres mailowy: b.butryn@zamek-malbork.pl

Więcej na temat dwuletniego Projektu Straty na stronie internetowej: <http://straty-zamek-malbork.pl/>
Zapraszamy!

**Muzeum Zamkowe
w Malborku**

Widok zamku malborskiego od wschodu po zniszczeniach wojennych.

Fot. W. Hodorowal, lata 40. XX w., z archiwum Muzeum Zamkowego w Malborku

KARTY Z HISTORII MALBORKA

Akwaforty Hugona Ulbricha

Z pierwszej dekady XX wieku pochodzą dwie, wielkoformatowe akwaforty ukazujące malborski zamek – od południowego zachodu i północnego wschodu. Ich autorem był cieszący się dużym uznaniem wśród współczesnych, pochodzący ze Śląska grafik i ilustrator Hugo Ulbrich (1867–1928). Artysta ten specjalizował się w pejzażach i widokach zabytków architektury. W jego spuściźnie znalazły się kompozycje przedstawiające zabytki Dolnego Śląska, widoki Hanoweru, Berlina, Rzymu czy z dalekiego Egiptu.

Malborskie ryciny Ulbricha powstały z inicjatywy Towarzystwa Odbudowy i Upiększenia Zamku Malborskiego (Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg) współpracującego od 1884 roku z Zarządem Odbudowy Zamku. Zadaniem statutowym tego Stowarzyszenia było finansowe wsparcie wielkiego dzieła restauracji pokrzyżackiej warowni (kierowanej od 1882 roku przez Conrada Emmanuela Steinbrechta, a po jego śmierci w

roku 1923, aż do końca drugiej wojny światowej przez Bernharda Schmidta) oraz pozyskiwanie dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego, militariów, księgozbioru, numizmatów do aranżacji rekonstruowanych wnętrz zamkowych i badań naukowych. Informacje o wykonaniu przez śląskiego grafika dwóch widoków zamku i ich prenumeracie znalazły się w wydawanych cyklicznie Sprawozdaniach Zarządu Towarzystwa Odbudowy oraz w przewodnikach po zamku au-

torstwa Steinbrechta.

Pierwsza kompozycja datowana na rok 1907 ukazywała panoramę ceglanej warowni zza Nogatu w nowym kostiumie architektonicznym, zwanym „scjentystyczną restauracją”. Był to na polu idealizujący kadr z szerokim lustrem płynącej łagodnym nurtem rzeki na pierwszym planie i w partii centralnej, stanowiącym główną dominantę widoku, masywem trójczłonowego założenia zamkowego. Obejmowało ono ciągnące się – od południa w

kierunku północnym – bryły Zamku Wysokiego z zadaszoną wieżą główną (otoczonym zrekonstruowanym przez artystę murem obwodowym), Zamek Średni z majestatycznym Pałacem Wielkich Mistrzów i mało czytelne Przedzamecz z zamykającą os kompozycji cylindryczną Basztą Maślanową. Na przedpolu warowni, po prawej stronie, widoczny był fragment Starego Miasta z ryglową zabudową ulicy Spi-

chrzów (Speicherstrasse) [il. 1].

Dруга nastrojowa akwaforta Ulbricha z roku 1910 przedstawiała natomiast panoramę zamku od północnego wschodu w zimowej szacie. Tu na pierwszym planie kadru widoczne były bionia międzymurza wschodniego z lustrem malowniczo ośnieżonej Młynówki. W głębi zaś – biegnący po skosie ciąg murów obronnych Przedzamecza z Bramą

Główną i Karwanem, zza których wyrastała spiętrzeniem swych majestatycznych form monumentalna bryła Zamku Średniego i Wysokiego z wieżą główną. W oddali – po lewej stronie – czytelny był jeszcze fragmenty zwartej zabudowy Starego Miasta z wieżą kościoła farnego pw. św. Jana Chrzyciela [il. 2].

Justyna Lijka
Ilustracje ze zbiorów
MZM

← → ↻ 🏠 <https://malbork.naszemiasto.pl/malbork-wkrotce-w-zamku-konferencja-nowy-początek-odbudowa/ar/c13-5026034> 🔍 📁 🗨️ 👤

Wiadomości Malbork
naszemiasto®

Wiadomości Rozrywka Quizy Ogłoszenia Firmy Sport Biznes Więcej

Malbork. Wkrótce w zamku konferencja "Nowy początek. (Od)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej". Naukowcy o stratach wojennych

RK • 7 marca • Zaktualizowano 7 marca, 20:55

REKLAMA

DOŁĄCZ DO NAJLEPSZYCH
ZOSTAŃ
OPERATOREM
INSTALACJI
RAFINERYJNYCH

4300 zł
i umowa o pracę

▶ SPRAWDŹ

[rk.], *Malbork. Wkrótce w zamku konferencja "Nowy początek. (Od)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej". Naukowcy o stratach wojennych, 7 marca 2019 roku*

<https://malbork.naszemiasto.pl/malbork-wkrotce-w-zamku-konferencja-nowy-początek-odbudowa/ar/c13-5026034>

Malbork. Przedwojenny rękopis wrócił do zamku po 75 latach z Muzeum Narodowego we Wrocławiu

Wiadomości Malbork
naszemiasto
Wiadomości Rozrywka Quizy Ogłoszenia Firmy Sport Biznes Więcej

Malbork · Wiadomości, Wydarzenia

Malbork. Przedwojenny rękopis wrócił do zamku po 75 latach z Muzeum Narodowego we Wrocławiu

RADOSŁAW KONCZYŃSKI · 14 marca · Zaktualizowano 15 marca, 18:49

REKLAMA

Budmat.
Dachy Modułowe

PLASKA BLACHODACHÓWKA

Murano

Radosław Konczyński, Malbork. Przedwojenny rękopis wrócił do zamku po 75 latach z Muzeum Narodowego we Wrocławiu, 15 marca 2019

<https://malbork.naszemiasto.pl/malbork-przedwojenny-rekopis-wrocil-do-zamku-po-75-latach-z/ar/c13-5036357>

straty zamek Malbork | Portal na Plus

https://portalnaplus.pl/tag/straty-zamek-malbork/

PORTAL NA PLUS

WIADOMOŚCI SAMORZĄD ROZRYWKA WYBORY WIDEO NIEZBĘDNIK KATALOG FIRM

Strona główna » Tagi » Straty zamek Malbork

Tag: straty zamek Malbork

REKLAMA

Malbork. Muzeum Zamkowe zaprasza na konferencję o odbudowie kolekcji muzealnych

Jacek Skrobisz 8 marca 2019

Muzeum Zamkowe w Malborku organizuje ogólnopolską konferencję naukową pt. "Nowy początek. (Odbudowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej". Wydarzenie odbędzie się 14-15 marca l...

NAJBARDZIEJ POPULARNE

Jacek Skrobisz, Malbork. Muzeum Zamkowe zaprasza na konferencję o odbudowie kolekcji muzealnych, 8 marca 2019 roku

<https://portalnaplus.pl/2019/03/08/malbork-muzeum-zamkowe-zaprasza-na-konferencje-o-odbudowie-kolekcji-muzealnych/>

Konferencja MZM o (od)budowie x +

82-200.pl/3322,Konferencja-MZM-o-odbudowie-kolekcji-muzealnych-po-II-wojnie-swiatowej.html

CZWARTEK, 14 LISTOPADA 2019. IMIENINY EMILA, LAURY, ROGERA REDAKCJA DO POBRANIA SZUKAJ A A

CODZIENNA GAZETA INTERNETOWA
www.82-200.pl

dzisiaj 3 / 5 °C wiatr: 7 km/h
jutro -1 / 10 °C wiatr: 13 km/h

Znajdziesz nas na f 542

OŚWIATA KULTURA SPORT RÓŻNE SPRAWY MIESZKAŃCÓW INWESTYCJE PROJEKTY PRZEDSIĘBIORCY STOWARZYSZENIA TURYSTYKA WSPÓLPRACA ZAGRANICZNA

Konferencja MZM o (od)budowie kolekcji muzealnych po II wojnie światowej

2019-03-06 13:42:08 (DST, AKT: 2019-03-06 13:54:01)

WYRÓŻNIONE SERWISY

TURYSTYCZNY SERWIS MIASTA

Muzeum Zamkowe w Malborku, Konferencja MZM o (od)budowie kolekcji muzealnych po II wojnie światowej, 6 marca 2019 roku

<http://82-200.pl/3322,Konferencja-MZM-o-odbudowie-kolekcji-muzealnych-po-II-wojnie-swiatowej.html>

The image shows a browser window displaying a website article. The URL is www.kwidzyn.pl/pl/mieszkanicy/aktualnosci/4638-prelekcje-w-ramach-projektu-badania-strat-wojennych-w-zakresie-zbiorow-artystycznych-zamkow-w-malborku-i-kwidzynie.html. The article title is "PRELEKCJE W RAMACH PROJEKTU „BADANIA STRAT WOJENNYCH W ZAKRESIE ZBIORÓW ARTYSTYCZNYCH ZAMKÓW W MALBORKU I KWIDZYNIE”". The text describes a project to reconstruct the history of art collections in Malbork and Kwidzyn. It includes a schedule of lectures:

- Terminarz prelekcji w Zamku w Kwidzynie**
- Miejsce: Zamek w Kwidzynie, ul. Katedralna 1. Wstęp wolny.
- 16 października, godz. 17:00**
Dzieje kwidzyńskich zbiorów muzealnych.
Prowadzenie: Łukasz Rzepczyński
- 14 listopada, godz. 17:30**
Historia utrwalona na kliszy.
Negatywy jako źródło poznania kwidzyńskich zbiorów muzealnych.
Prowadzenie: Joanna Jezierska
- 27 listopada, godz. 17:30**
Haft, dzianina i tkanina - historia zamkowej kolekcji.
Prowadzenie: Joanna Jezierska

The right sidebar contains a search bar, a "BĄDŹ BLISKO" section with a mobile app download link, a "ZNAJDŹ NAS ..." section with Facebook and Instagram icons, a "KAMERY ON-LINE" section with a video thumbnail, and a "KALENDARZ IMPREZ" section with a "czytnik strony" icon.

Prelekcje w ramach projektu „Badania strat wojennych w zakresie zbiorów artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie”

<http://www.kwidzyn.pl/pl/mieszkanicy/aktualnosci/4638-prelekcje-w-ramach-projektu-badania-strat-wojennych-w-zakresie-zbiorow-artystycznych-zamkow-w-malborku-i-kwidzynie.html>

VIII. KWIDZYN

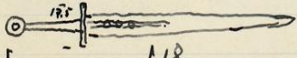

Metodologia badawcza:

- ✓ analiza źródeł archiwalnych
- ✓ analiza źródeł ikonograficznych
- ✓ rozpoznanie w zbiorach własnych
- ✓ rozpoznanie w zbiorach innych instytucji
- ✓ wywiady i rozmowy

Kwerendy sondażowe w zasobach własnych, instytucjach krajowych i zagranicznych

Kwerenda wewnętrzna

1551	<p>Spezialimpfbrief des Herrn Kamenwender für d. Haut - Brillen Seupflecken 13. Sept. 1846. Herrn Frau Tawz - Kamenwender</p>	20
1552	<p>ordnungsgelehrter Fejswert 17.5 1.18 F.O. zu 3/4 m Länge beim Herrn de Brüwa Kamenwender - Lindenhof - Karsese geht.</p> 	150
1553	<p>Rohrwerkzeug, Kupferring 29. Herrn. Conrad. Conrads - Kew.</p> 	15

1925	1.	<p>Bluffpapier 11,5 x 8,5 x 2, doppel bemalt (Blatt für d. Bodenwand) Herrn v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	3
1925	2.	<p>Lithographie in Dicke 10,5 x 2,5 Herrn v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	10
1925	3.	<p>25.000 Vervielfältigung (Kopie) : Kamenwender - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	1
1925	4.	<p>18.000 Kopie. 18.000 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	1
1925	5.	<p>14.000 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	30
1925	6.	<p>18.000 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	5
1925	7.	<p>11.000 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	250
1925	8.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	300
1925	9.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	15
1925	10.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	20
1925	11.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	15
1925	12.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	15
1925	13.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	1
1925	14.	<p>Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender 12. August 1899 Herr v. Hl. Medicinal - Kamenwender</p>	5

Księga inwentarzowa zbiorów dawnego Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder. Wpisy z lat 1925 – 1944. Archiwum Zamek w Kwidzynie.

Kwerenda wewnątrz

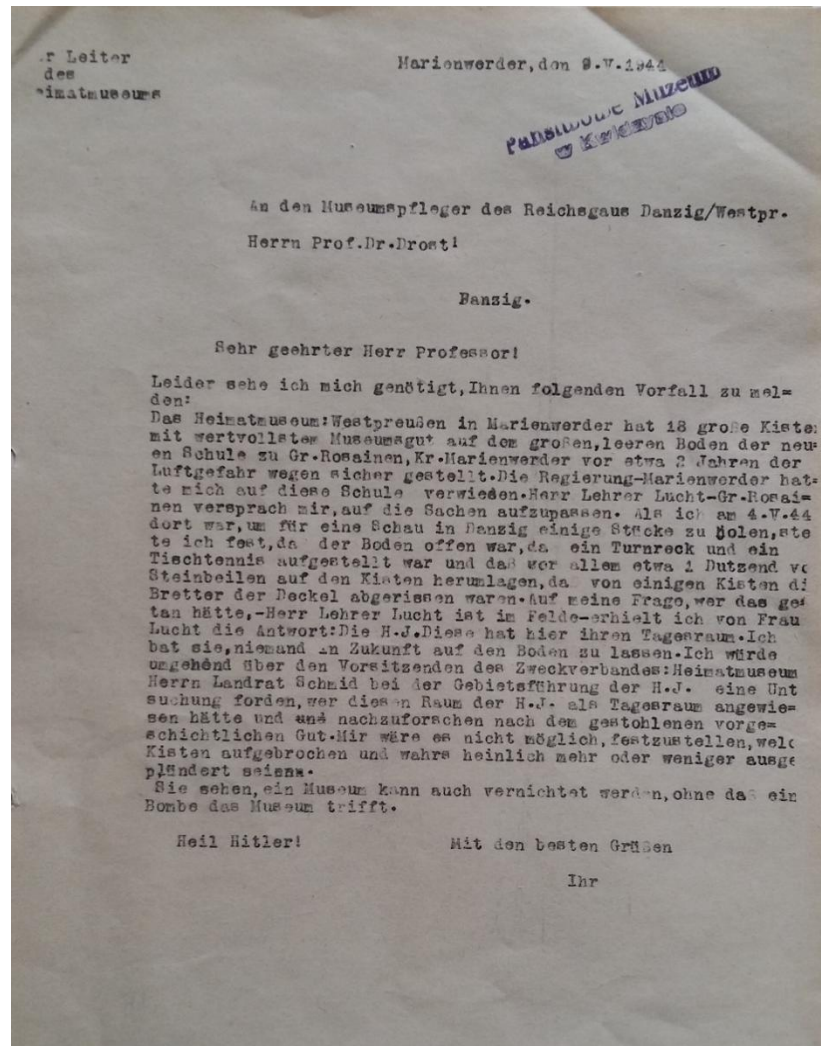
Museum (bezw. Besitzer):	Fundort: <i>Riesenburg.</i>	Fundortsskizze umstößig
Inventar-Nr. <i>3998</i>	Zeichnung:	
Gegenstand und Stoff: <i>Strümpfen</i>		
Fundumstände: <i>aus der Familie Krötter - Penner (Memorien)</i>	<i>L.f. 2304</i>	
Jahr und Art der Erwerbung: <i>1939 Haut in Bl. Krötter.</i>	Bemerkung: <i>Spinnrockstuhl Feinweb: à jour mit Hilfig. 1/2ige Kragel Spitze. Monogramme + Lebensbaum Besatz in Kräftig, eingestrichelt mit Hilfig. 1791.</i>	

Karta katalogowa zabytku z dawnego *Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder*. 1939 r. Archiwum ZK.

Kwerenda wewnętrzna

Odpis pisma adresowanego do W. Drosta
z 1944 roku, które dot. depozytu w
Gr. Rosainen

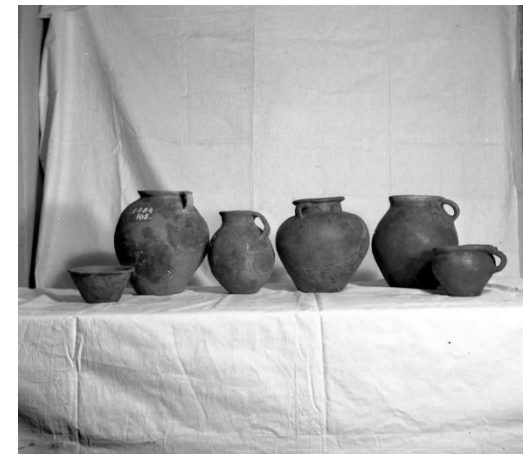

Archiwalna dokumentacja z dawnego *Heimat Westpreussen Museum*
in Marienwerder. Archiwum ZK.

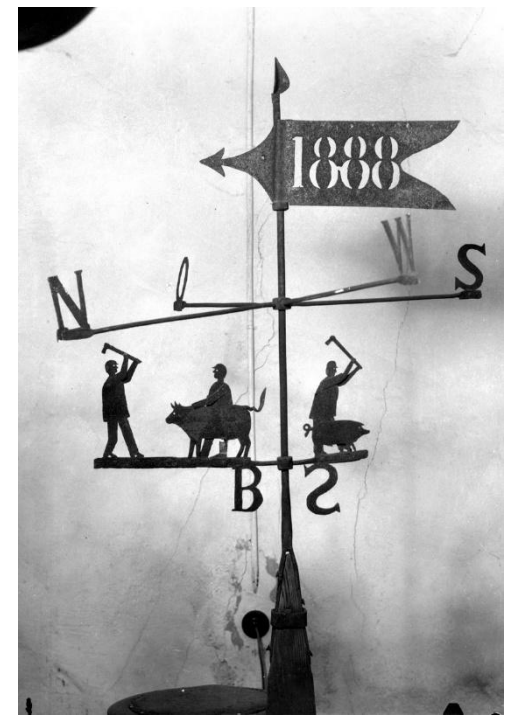
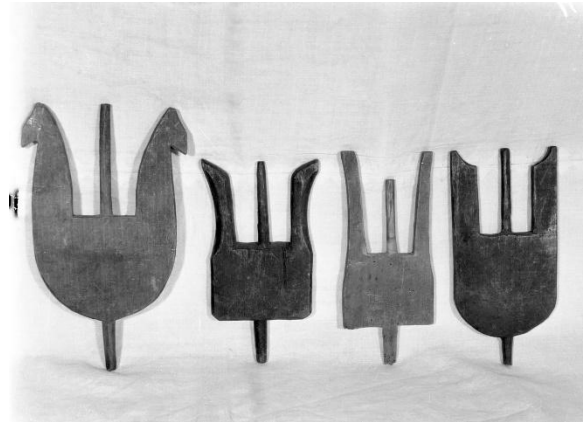
Kwerenda wnętrza

Wizerunki zabytków archeologicznych z dawnych zbiorów *Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder*. Fototeka W. Heyma ZK.

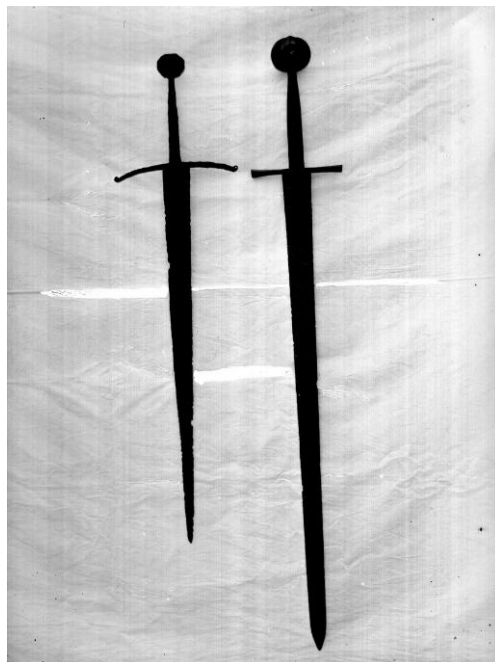
Kwerenda wnętrza

Wizerunki zabytków etnograficznych z dawnych zbiorów *Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder*. Fototeka W. Heyma ZK.

Kwerenda wewnątrz

Wizerunki zabytków militarnych z dawnych zbiorów *Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder*. Fototeka W. Heyma ZK.

Kwerenda wnętrza

Wizerunki zabytków rzemiosła artystycznego z dawnych zbiorów *Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder*. Fototeka W. Heyma ZK.

Kwerenda wewnątrz

Przykładowe numery inwentarzowe naniesione na eksponaty z dawnych zbiorów *Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder.*

Kwerenda wewnątrz

Przykładowe numery inwentarzowe naniesione na eksponaty z dawnych zbiorów
Heimat Westpreussen Museum in Marienwerder.

KWIDZYN – KWERENDY ZEWNĘTRZNE

Archiwa: Archiwum Państwowe w Malborku, Archiwum Państwowe w Gdańsku, Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Diecezji Pelplińskiej, Archiwum Diecezjalne w Elblągu, Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin (Dahlem), Stadtarchiv Celle, Bundesarchiv-Lastenausgleichsarchiv Bayreuth

Muzea: Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Narodowe w Gdańsku, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Instrumentów Muzycznych - Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Staatliche Museen zu Berlin-Preussischer Kulturbesitz Berlin (Kunstabibliothek, Kupferstichkabinett), Stiftung Preussische Schlösser und Gärten Berlin-Brandenburg, Germanisches Nationalmuseum w Norymberdze

Inne instytucje: Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, Biblioteka Gdańska PAN w Gdańsku, Instytut Sztuki PAN w Warszawie, Instytut Zachodni w Poznaniu, Herder-Institut Marburg, Kulturzentrum Ostpreussen w Ellingen

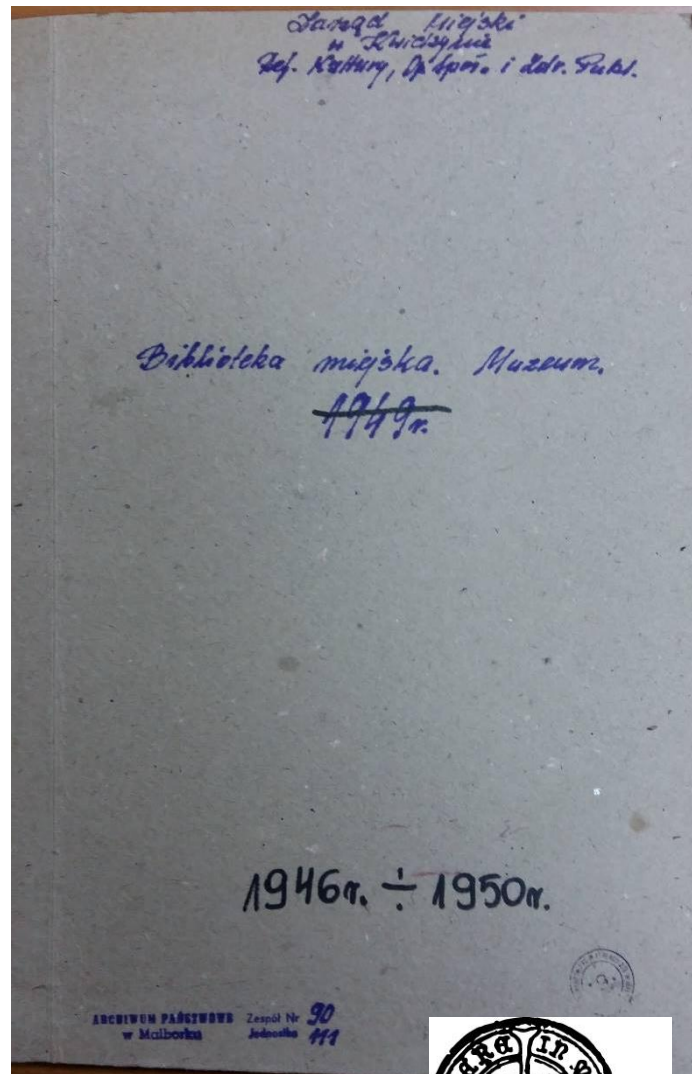

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Malborku

W zasobach Archiwum znajduje się zespół akt
**Zarządu Miejskiego w Kwidzynie, w tym Referatu
Kultury, Opieki Społecznej i Zdrowia Publicznego.**

- ✓ Jednostka 111 –
  - ✓ **Biblioteka miejska. Muzeum. 1946-1950.**

Sygnatura zespołu: 90, jednostka: 111

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Malborku

✓ Jednostka 111

Wykaz eksponatów muzealnych (książek, monet i archiwaliów) przejętych przez **Referat Kultury i Sztuki Powiatowej Rady Narodowej od Zarządu Miejskiego w Kwidzynie.**

22.05.1946 r.

111

Spis książek przejętych przez Ref. Kultury i Sztuki od Zarządu Miejskiego.

№ p.	Tytuł, autor	Ilość książek	osyła własność starowity
1.	Memoire- concernant la delimitation des frontieres au bas-fonds de la Vistule	1	Muzeum w Kwidzynie
2.	Schriften der naturforschenden gesellschaft in Danzig	5	Muzeum w Kwidzynie
3.	Gabika z wiadomościami archeologicznymi tom IX	1	" "
4.	Verwaltungsbericht des Weisausschusses	1	" "
5.	Auf zum Kampf für Deutsche Land Deutscher Ausschuss für Westpreussen	1	Muzeum w Kwidzynie
6.	Die Weichselnische Gesellschaft von Thorn bis Danzig autor Dr. Walter Heiler / wydano 1922 r./	1	" "
7.	Erläuterungen zur geologischen Karte	1	" "
8.	Sprewy narodowosciowe	24	" "
9.	Kurse Einführung im das verstandnis der geologisch agronomischen spezialkarten	1	" "
10.	Bulletin de la confederation du Royaume de Pologne 1812	1	" "
11.	Zbiór piasek - Zofia Kwasniewska 1937 r.	2	" "
12.	Pohlens staatsveränderungen, Wien 1803 przez Jym Joseph Jekel	3	" "
13.	Zeszyt angielski To Senator W. E. Borak, chairman of the Foreign Relations committee of the senate - Washington	1	Biblioteka konsulatu R. P. w Kwidzynie
14.	Album pustki Nr. 338	1	Muzeum w Kwidzynie
15.	Flug*Das alte schloss und die Domkirche in Marienwerder	3	" "
16.	Plan - Marienwerde um 1810	1	" "
17.	Cztery i cztery polskie - przez Juliana Tuwima Warszawa 1924	1	" "
18.	Denkmäler der schlesischen Stadt Lathenow 1805	1	" "
19.	Ersichte der Stadt und des Kreis Lahn	1	Historische rezein für den Regierung bezirk, Weistenspasen Bucherei.
20.	Die Unteroftizierschule in Marienwerder 1897-1904	1	Muzeum w Kwidzynie
21.	Licht und recht - der heiligen schrift	1	" "
22.	Von wehrhaften Geiste	1	" "
23.	History of Polish Pomerania przez Profes. Tydziewickiego 1929 - Poznan	5	" "
24.	Jahrer durch Thorn	1	Muzeum w Kwidzynie
25.	Meist Jahrbuch für den Kreis Marienwerder	1	" "
26.	De artin Luthers "Werke"	1	Synodal - Bibliothek in Marienwerder
27.	"Trenyt niemiecki przez Polake" Wincenty J. Piasecki / Pełniak Instytutu Bałtyckiego/	1	" "

Sygnatura zespołu: 90, jednostka: 111

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Malborku

✓ Jednostka 111

Akt przejęcia w zarząd i użytkowanie **Ministerstwa Kultury i Sztuki Muzeum Miejskiego w Kwidzynie...**
22.12.1949 r.

z Muzeum co następuje:

1. budynek muzealny stanowiący własność Zarządu Miejskiego w Kwidzynie przy ulicy Słowiańskiej Nr.5, oraz także znajdujące się szopa i stodoła - Nr.11.: Art.706 Tom 50 strona 1090 Matrykuła 401.
2. Zbiory według spisu Ob.kustosza Błażnio Józefa w następujących pozycjach: prehistorycznych 409 sztuk, etnograficznych 315, sztuka cechowa 61, militarij 104, przyrodniczy 104, rzeźby 17, klisze i negatywy 2008, książek 202, map i innych dokumentów 195, oraz sprzętu ruchomości użytkowej 45 pozycji wg. inventarza tymczasowego.
3. Jako dekoracja w Starostwie znajdują się 4 obrazy olejne, oraz 5 różnych przedmiotów. Poza tym w magazynie Starostwa Powiatowego przechowywanych jest 39 obrazów i rzeźb (w stanie przeważnie uszkodzonym) oraz 7 sztuk wyrobów cechowych znajdujących się w piwnicach szankowych wg. oświadczenia ob.kustosza Józefa Błażnio.

Wszelkie sołowianka, wynikające z dotychczasowej działalności Muzeum, a także po dzień 31. grudnia 1949 roku pokrywa i reguluje Zarząd Miejski w Kwidzynie.

Sygnatura zespołu: 90, jednostka: 111

AKT PRZEJĘCIA
=====

W ZARZĄD I UŻYTKOWANIE MINISTERSTWA KULTURY I SZTUKI
Muzeum Miejskiego w Kwidzynie,
stanowiącego własność Zarządu Miejskiego w Kwidzynie.

Na podstawie zarządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9. grudnia 1949 r. w sprawie sponobu i trybu przejęcia w zarząd i użytkowanie Państwa Muzeów publicznych należących do związków samorządu terytorialnego, stowarzyszeń i osób fizycznych oraz stosownie do zawiadomienia z dnia 10. grudnia 1949 r. do Zarządu Miejskiego w Kwidzynie - Muzeum Miejskie w Kwidzynie podlega przejęciu przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w zarząd i użytkowanie Państwa.

W dniu 22 grudnia 1949 roku w Kwidzynie odbyło się przejęcie w zarząd i użytkowanie Państwa Miejskiego Muzeum w Kwidzynie przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w osobie przedstawiciela tegoż Ministerstwa Ob. Mgr. Jerzego Halickiego działającego na mocy delegacji z dnia 12. grudnia 1949 roku Nr. 14191/49/ZK.

W przejęciu Muzeum w Kwidzynie wziął udział jako przedstawiciel władz Państwa Zarząd Miejski w Kwidzynie Ob. Stanisław Jędras zasiadający jako kierownik działu administracyjnego Zarządu Miejskiego w Kwidzynie, oraz kustosa Muzeum w Gruzdydgu Ob. Józef Błażnio, jako sprawujący opiekę nad Muzeum Miejskim w Kwidzynie.

Przejęcie w zarząd i użytkowanie Państwa uległo dopełnieniu z Muzeum co następuje:

1. budynek muzealny stanowiący własność Zarządu Miejskiego w Kwidzynie przy ulicy Słowiańskiej Nr.5, oraz także znajdujące się szopa i stodoła - Nr.11.: Art.706 Tom 50 strona 1090 Matrykuła 401.
2. Zbiory według spisu Ob.kustosza Błażnio Józefa w następujących pozycjach: prehistorycznych 409 sztuk, etnograficznych 315, sztuka cechowa 61, militarij 104, przyrodniczy 104, rzeźby 17, klisze i negatywy 2008, książek 202, map i innych dokumentów 195, oraz sprzętu ruchomości użytkowej 45 pozycji wg. inventarza tymczasowego.
3. Jako dekoracja w Starostwie znajdują się 4 obrazy olejne, oraz 5 różnych przedmiotów. Poza tym w magazynie Starostwa Powiatowego przechowywanych jest 39 obrazów i rzeźb (w stanie przeważnie uszkodzonym) oraz 7 sztuk wyrobów cechowych znajdujących się w piwnicach szankowych wg. oświadczenia ob.kustosza Józefa Błażnio.

Wszelkie sołowianka, wynikające z dotychczasowej działalności Muzeum, a także po dzień 31. grudnia 1949 roku pokrywa i reguluje Zarząd Miejski w Kwidzynie.

Ze strony osób uczestniczących w sporządzeniu niniejszego aktu zostały wyrażone następujące uwagi i zastrzeżenia:
Szopki drewniane znajdujące się na posesji Muzeum zostanie przez Zarząd Miejski rozebrana i uzyskany materiał użyty zostanie na remont budynków miejskich.

Na tym akt przejęcia Muzeum Miejskiego w Kwidzynie przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w zarząd i użytkowanie Państwa zakończono.

Akt niniejszy sporządzono i podpisano w 4-ech jednobramiowych egzemplarzach, z których:

1. zostaje złożony w Ministerstwie Kultury i Sztuki w Warszawie
2. zostaje złożony w Maczelnej Wyrochli Buraków i Ochotry w Warszawie,
3. zostaje złożony w Zarządzie Miejskim w Kwidzynie,
4. pozostałe w aktach Muzeum w Kwidzynie.

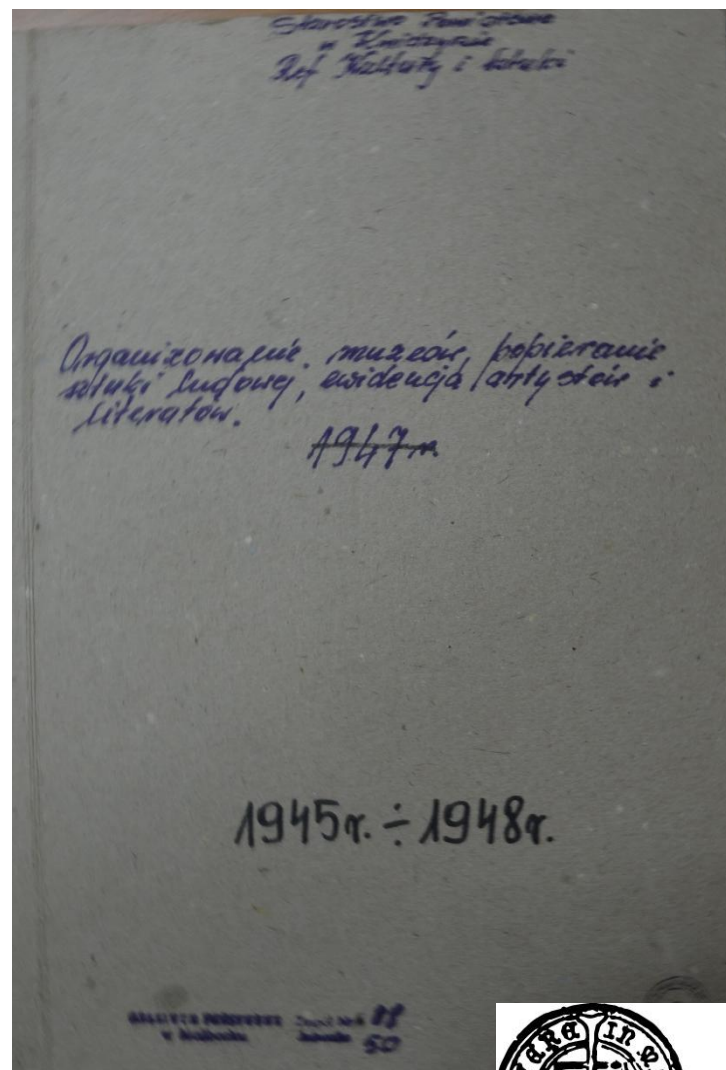

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Malborku

Zespół akt **Starostwa Powiatowego w Kwidzynie**, w tym **Referat Kultury i Sztuki**

- ✓ Jednostka 50 –
  - ✓ **Organizowanie muzeów, popieranie sztuki ludowej, ewidencja artystów i literatów. 1945-1948.**

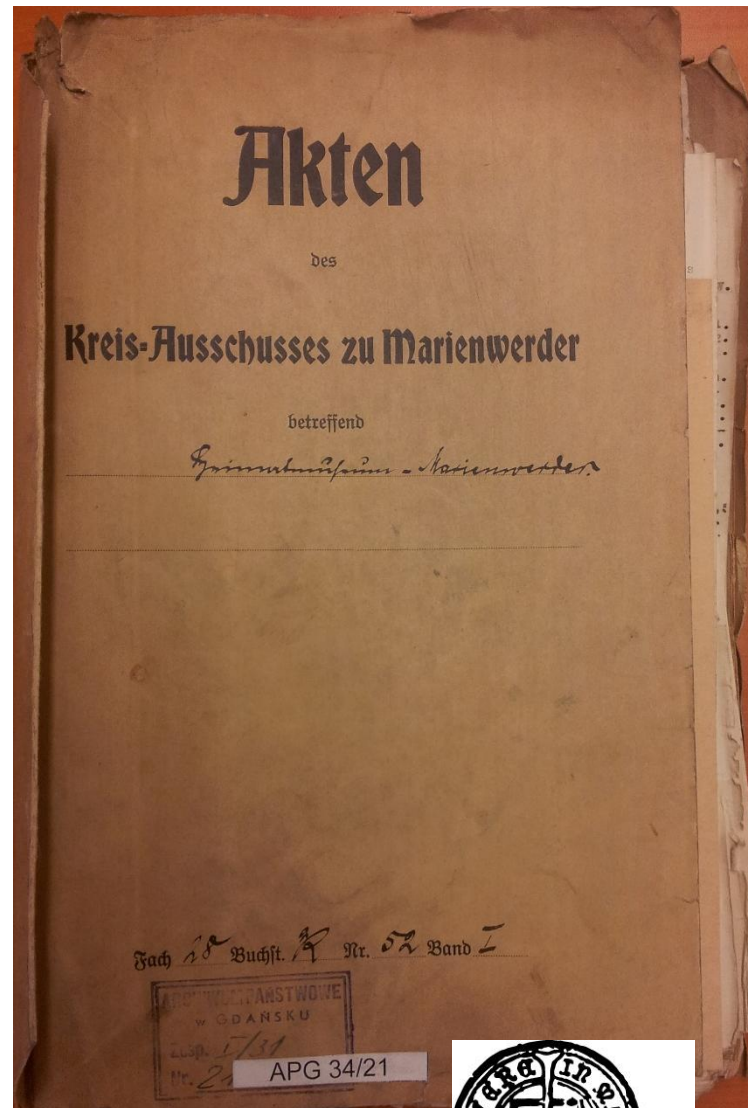
Sygnatura zespołu: 88, jednostka: 50

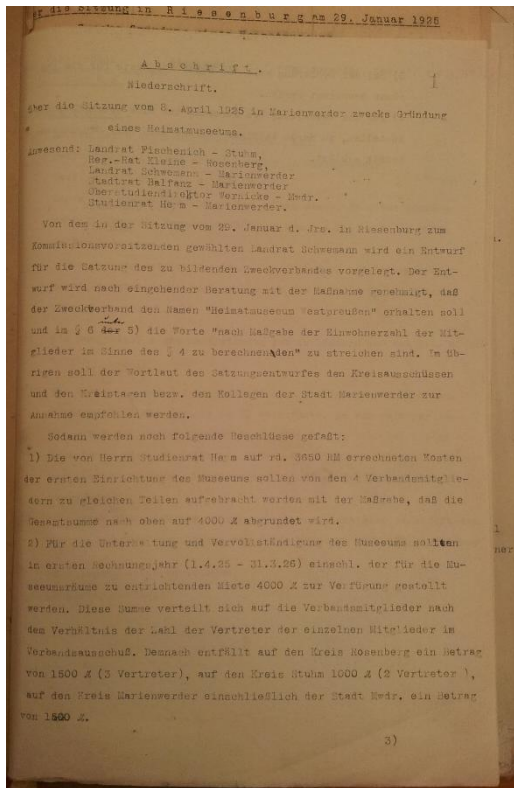
Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Gdańsku

Zespół akt Kreis-Ausschusses zu Marienwerder
Betrefend Heimatmuseum Marienwerder
(Akta Powiatowej Komisji w Marienwerder
dotyczące Muzeum Regionalnego...)
Lata 1925-1939

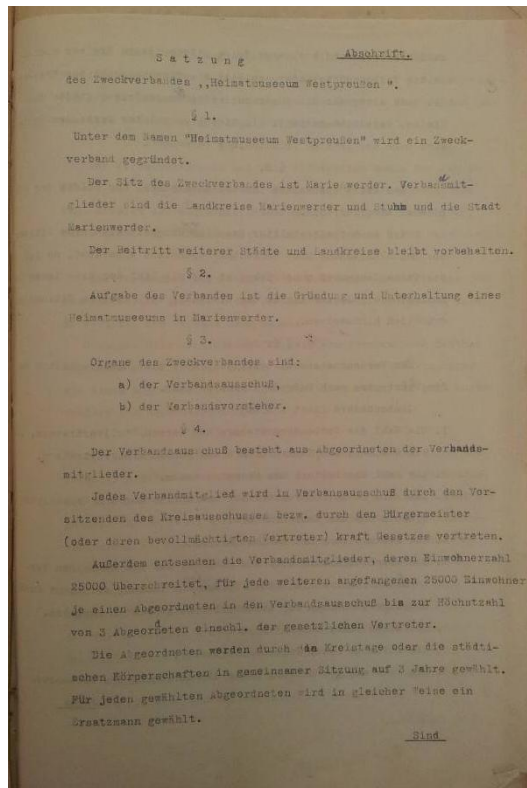
Sygnatura zespołu: 34, jednostka: 21

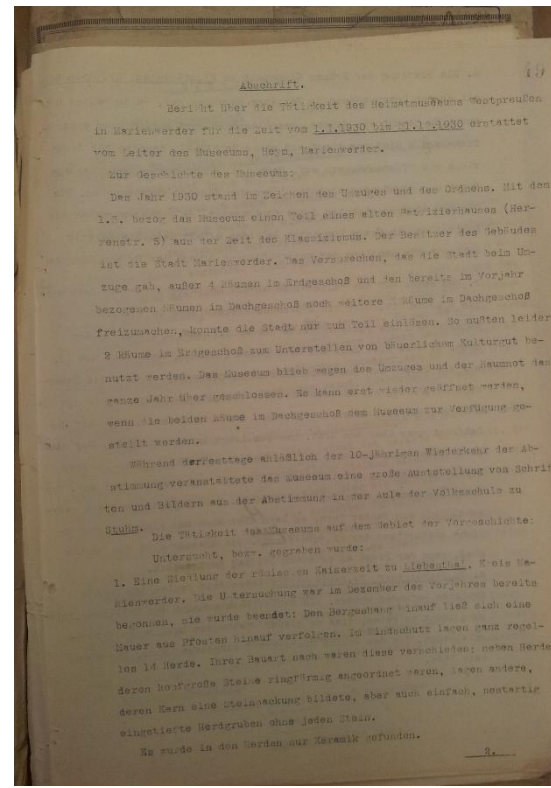
Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Gdańsku

Protokoły z posiedzeń

Statut związku Zwekerband

Plany i sprawozdania z działalności muzeum

Sygnatura zespołu: 34, jednostka: 21

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Gdańsku

Zespół akt **Urzędu**

Wojewódzkiego

w Gdańsku

✓ Jednostka:

Muzea 1946

33

M U Z E U M M I E J S K I E w K w i d z y n i u .

Muzeum nieczynne /zamknięte dla publiczności/
Muzeum mieści się w budynku uporządkowanym /oczyszczonym/.

Zbiory w 90% zniszczone lub wywiezione ; najcenniejsze ekspozyty wywiezione zostały do Turyngii /obrazy, stare monety/; stan resztek potłuczonych zbiorów b.zły. Inwentaryzacja z powodu braku fachowca nie dokonana. W muzeum jest pracownia do rekonstrukcji zabytków prehistorycznych. Biblioteka muzealna ~~jest~~ posiada około 300 książek.

Muzeum jest własnością miejską /brak jednak stosownych aktów/. Stanowisko kustosa nie jest obsadzone. Zajęci są tylko dwaj pracownicy /urzędnik Zarządu Miejskiego Józef Machaj i b.pracownik fizyczny muzealny Niemiec Karol Contenius/ opłacani przez Zarząd Miejski.

Mały budynek jednopiętrowy, w którym mieści się muzeum /własność państwowa/ nadaje się na muzeum regionalne.

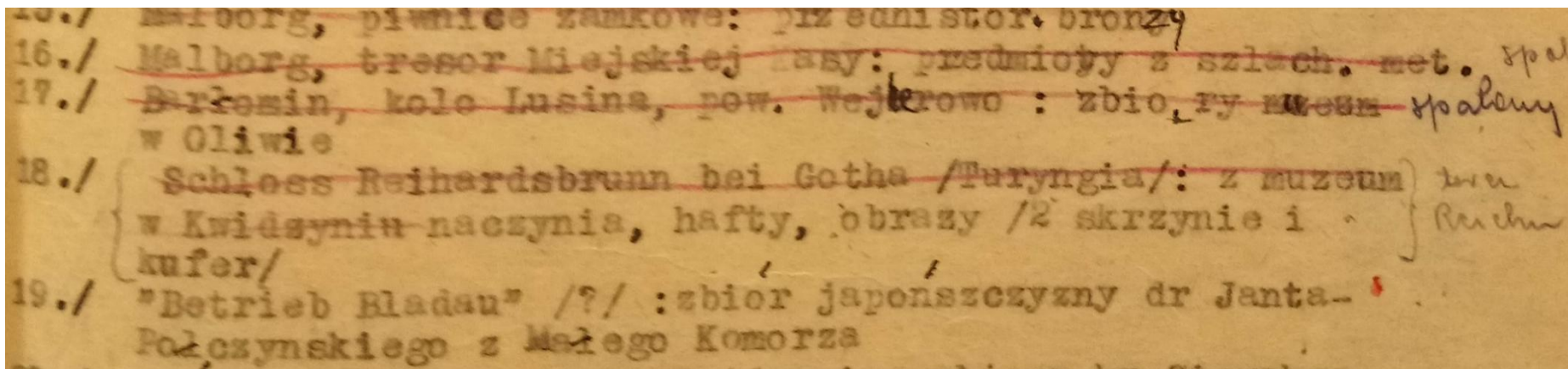
Przyznanie stosownego zasiłku na remont budynku oraz wyznaczenie fachowego pracownika umożliwiłoby uruchomienie muzeum.

Sygnatura zespołu: 1164/1250, jednostka: Muzea 1946

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Gdańsku

Wykaz przechowywania dóbr kultury...

18. Schloss Reihardsbrunn bei Gotha (Turyngia): z muzeum w Kwidzynie naczynia, hafty, obrazy (2 skrzynie i kufer)

Sygnatura zespołu: 1164/1250, jednostka: Muzea 1946

Kwerenda archiwalna w Archiwum Państwowym w Gdańsku

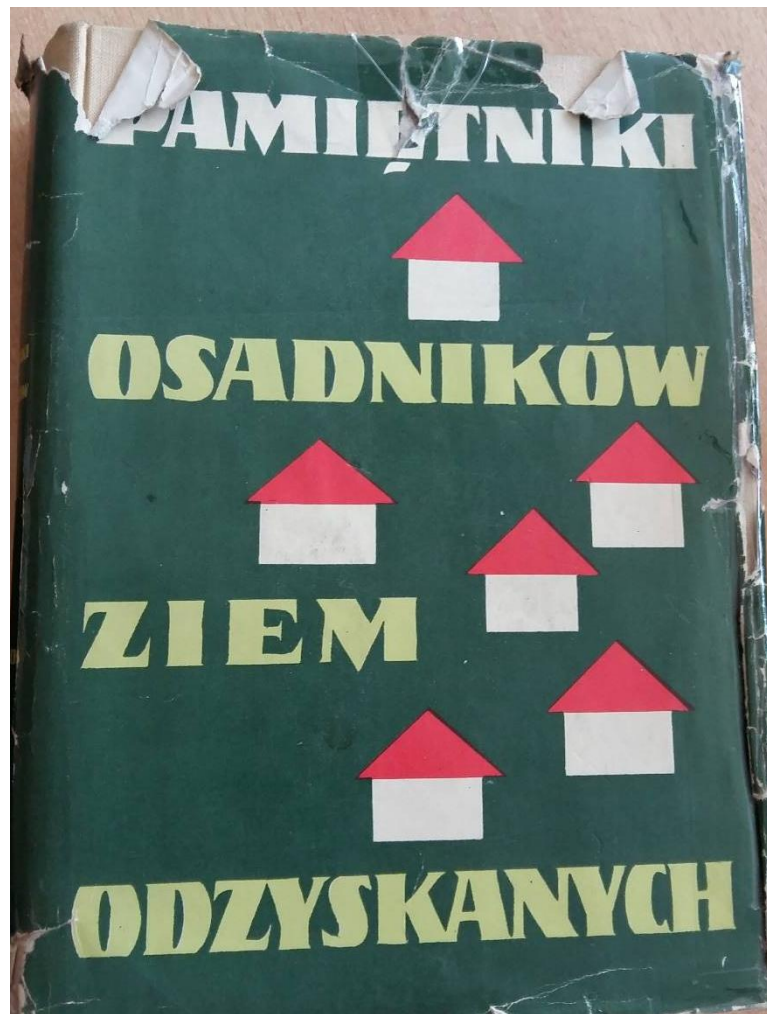
Schloss Reinhardsbrunn
bei Gotha (Turyngia)

[za:] https://pl.wikipedia.org/wiki/Reinhardsbrunn#/media/Plik:Schloss_Reinhardsbrunn.JPG

Kwerenda archiwalna w Instytucie Zachodnim w Poznaniu

Zbiór pamiątek osadników z obszaru
tzw. Ziemi odzyskanych

Sygnatura: BMZM/Kw.-787

Kwerenda archiwalna w Instytucie Zachodnim w Poznaniu

Pamiętnik Pana Henryka Nogajskiego, Kwidzyn, 1957

(fragment transkrypcji tekstowej)

Cyt.: ...Starosta Stejnik, inż.Słyczko, inż.Kranz i Szychulda wykorzystali swe stanowiska by się dobrze obłowić. Mieli do dyspozycji samochód urzędowy i nawet rozszabrowali kosztowne eksponaty z Regionalnego Muzeum Kwidzyńskiego a nawet z Zamku Malborskiego...

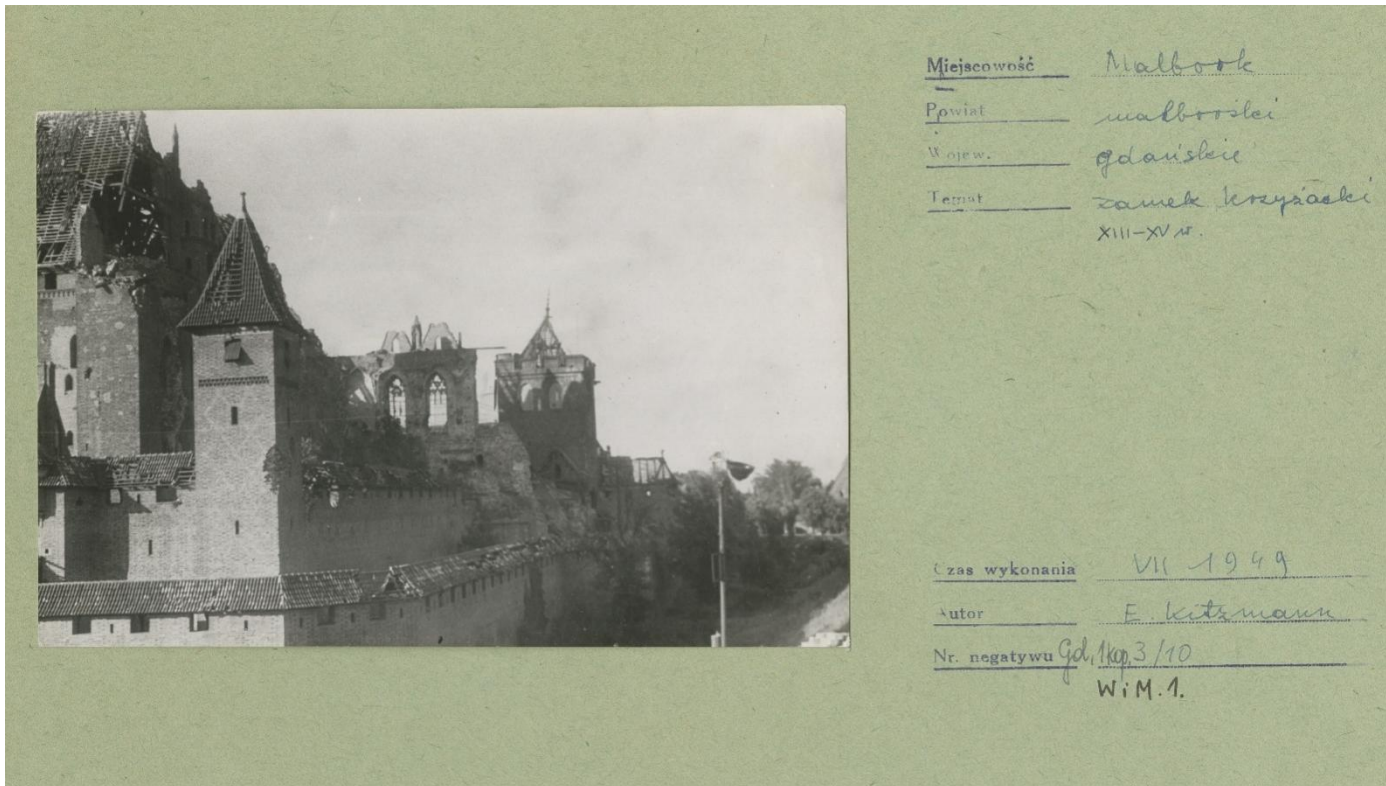
Sygnatura: P138

Kwerenda archiwalna w Instytucie Zachodnim w Poznaniu

**Fotografia
inwentaryzacyjna,
Malbork
Autor: E. Kitzmann
1949 rok**

Negatyw: Gd.1kop.3/10

Kwerenda archiwalna w Instytucie Zachodnim w Poznaniu

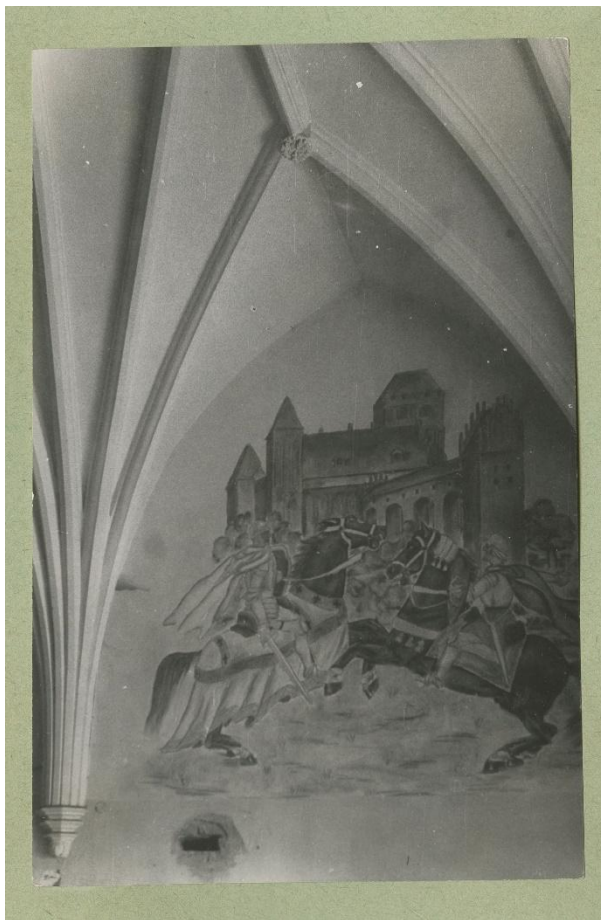
Fotografia

inwentaryzacyjna,

Kwidzyn

Autor: E. Kitzmann

1949 rok

Negatyw: Gd.1kop.3/10

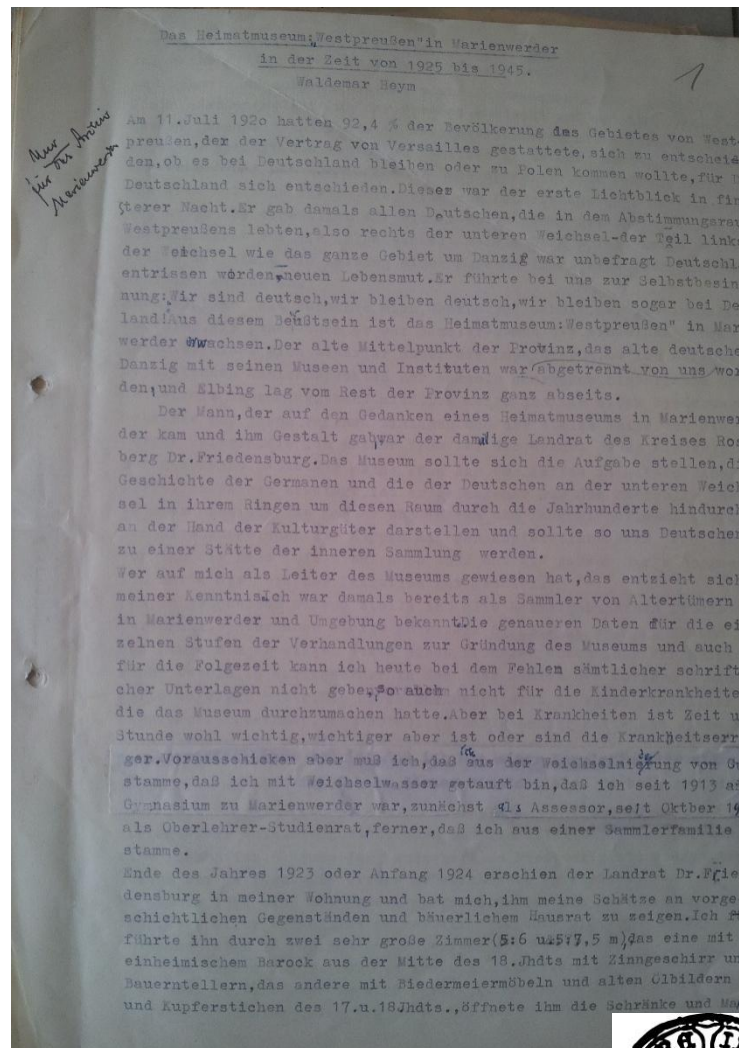
Kwerenda archiwalna w Stadtarchiv Celle (Niemcy)

Akta Nachlass Heym

Manuskripte von

W. Heym

- ✓ rękopisy
- ✓ maszynopisy
- ✓ artykuły
- ✓ wycinki prasowe
- ✓ Zdjęcia i rysunki

- ✓ życiorys
- ✓ historia muzeum

Sygnatura zespołu: 07, jednostka: 99

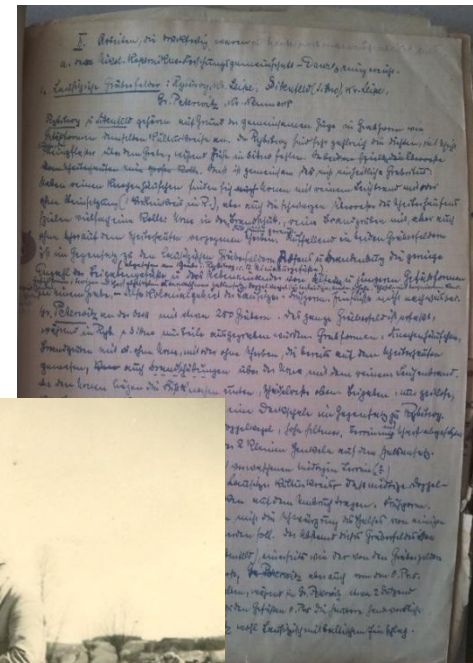

KWIDZYN – WYWIADY

Wywiad z Gudrun Martin (Heym) Berlin, 2018 r.

Pamiętnik W. Heyma opisujący ewakuację z Kwidzyna w 1945 roku.

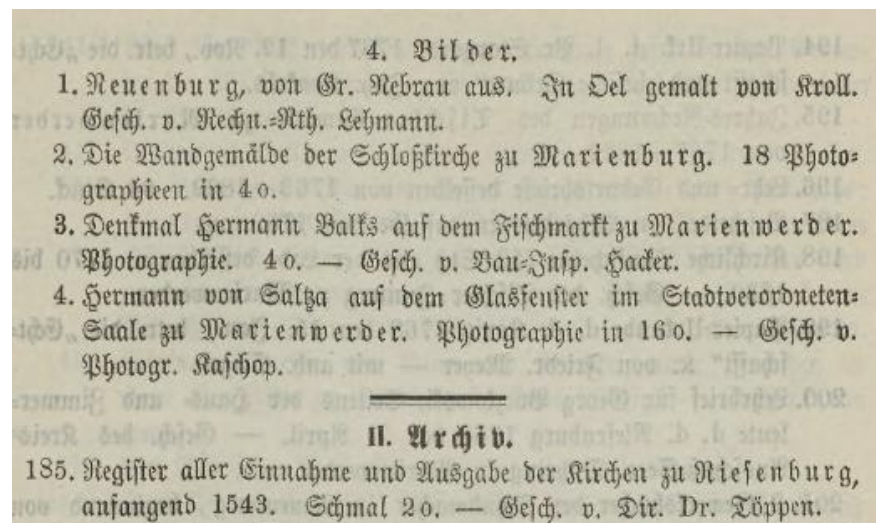

KWIDZYN – INNE DZIAŁANIA

✓ Przegląd źródeł publikowanych

Zeitschrift des Historisches Verein für den Regierungsbezirk Marienwerder (1876 – 1933).

Wydawca: *Das Historisches Verein für den Regierungsbezirk Marienwerder*

Zeitschrift des Historisches Verein für den Regierungsbezirk Marienwerder (1876 – 1933).

Wydawca: *Das Historisches Verein für den Regierungbezirk Marienwerder*

3. Karten.

6. Prospectus Regni Borussiae tam orientalis quam occidentalis.
Alte Karte. — Gesch. d. Past. v. Planß.
7. Karte vom Preussischen Staate, entworfen von Engelhardt.
Section 3, 5—8, 10—13, 15—18, 21—23. — 16 Karten.

IV. Münzen.

Seit October 1881 sind an Geschenken eingegangen:

Von Goldarbeiter Weilandt hier:

2 Hochmeister-Pfennige (Brakteaten) in Kamionken, Kreis Marienwerder gefunden.

Von Kreis Schulinspektor Igner in Tuchel:

Preußen: Friedr. Wilh. I. 3 Groschen v. 1716; Polen: Sigismund III., 3 desgl. v. 1625, August III., 1 desgl. v. 1764, Solidus?; Rußland für Polen: 10 Groschen v. 1840; Danzig unter poln. Herrschaft: Stanisł. August, Solidus v. 1736.

III. Alterthümer.

408. Steinfelt; gefunden in Kelpin bei Tuchel.
409. Streitbeil, Sichel und zwei Hufeisenstücke; gefunden in dem Grabe eines muthmaßlich ermordeten Soldaten in der Nähe von Tuchel.
410. Deckel einer Urne aus dem zwölften bis Anfang des dreizehnten Jahrhunderts, mit schönen Verzierungen und Reste von Urnen aus noch älterer Zeit aus demselben Grabe; gefunden in einem Steinfistengrabe zu Bralewniza, Kreis Tuchel.
411. Perle von einer nicht bestimmbaren Masse in demselben Grabe neben jener Urne (Nr. 410); gefunden zu Bralewniza, Kreis Tuchel. — Nr. 408—411 Geschenk von Kreis Schulinspektor Igner.
412. Steinfelt; gefunden bei Christburg. — Geschenk von Bürgermeister Lohse in Christburg.
413. Verschiedene Versteinerungen und ein Schriftstein; gefunden in

KWIDZYN – INNE DZIAŁANIA

- ✓ Przegląd zbiorów w kolekcjach Zamku w Kwidzynie
- ✓ Wstępne wytypowanie zabytków z przedwojennych zbiorów na podstawie naniesionych dawnych numerów inwentarzowych oraz wstępnej analizy ksiąg inwentarzowych, archiwaliów i innych dokumentów
- ✓ Wstępna charakterystyka dawnych zbiorów archeologicznych
- ✓ Tkaniny i dzianiny - charakterystyka wraz z wytypowaniem 300 obiektów
- ✓ Szczegółowe rozpoznanie dawnych zbiorów przyrodniczych
- ✓ Rozpoczęcie tłumaczenia księgi inwentarzowej przedwojennego muzeum (wstęp do jej opracowania)

KWIDZYN – INNE DZIAŁANIA

Wstępna lokalizacja utraconych zabytków (do weryfikacji):

- ✓ **Wandowo koło Kwidzyna** – zabytki archeologiczne (depozyt z Rozajn)
- ✓ **Biblioteka PAN w Gdańsku** – 20 vol. starodruków
- ✓ **Archiwum Państwowe w Gdańsku** – archiwalia
- ✓ **Muzeum Archeologicznym w Gdańsku** - zabytki archeologiczne
- ✓ **Muzeum Narodowe w Gdańsku / Oddział Etnografii** – kafle piecowe
- ✓ **Muzeum w Lęborku** – zabytki archeologiczne
- ✓ **Muzeum Kultur Ludowych w Warszawie** – zabytki sztuki i rzem. art.
- ✓ **UMK Toruń (Zakład Geografii)** – 44 mapy i 18 książek

KWIDZYN – PODSUMOWANIE

Na podstawie dotychczasowej wiedzy i zebranego materiału analitycznego jesteśmy w stanie zrealizować w znacznym stopniu wyznaczone zasadnicze cele projektu:

- ✓ odtworzenie historii gromadzenia zbiorów do 1945 r.
- ✓ ustalenie losów wojennych i powojennych muzealiów
- ✓ stworzenie katalogu strat wojennych i rozproszeń poszczególnych kolekcji

(wyjątek - zbiory biblioteczne i archiwalne)

IX. PODSUMOWANIE

Dzięki podejmowanym w ostatnich dwóch latach działaniom udało się osiągnąć wszelkie zamierzone cele zgodnie z wnioskiem aplikacyjnym.

Zrealizowano wszystkie punkty harmonogramu.

Stworzono bazę archiwalną do badań proveniencyjnych kolekcji obu zamków

Stworzono podwaliny do katalogu strat wojennych

To jeszcze nie koniec !!!

Aplikujemy do kolejnej edycji programu 😊

ZESPÓŁ
W AKCJI

